

PK-YRITYYSBAROMETRI KEVÄT 2021

Sisällys

ESIPUHE	3
TIIVISTELMÄ	4
1. AINEISTO	6
2. PK-YRITYKSET KANSANTALOUDESSA	9
3. SUHDANTEET	10
3.1 Yleiset suhdannenäkymät	10
3.2 Liikevaihto	12
3.3 Kannattavuus	13
3.4 Vakavaraisuus	14
3.5 Investoinnit	15
3.6 Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys	16
3.7 Henkilöstön määrä	17
3.8 Vienti ja liiketoiminta ulkomailla	18
3.9 Tuonti	19
3.10 Tuotantokustannukset	20
3.11 Inflaatio-odotukset	21
4. PK-YRITYSTEN KEHITTÄMINEN JA KANSAINVÄLISTYMINEN	22
4.1 Kasvu	22
4.2 Uusiutuminen	24
4.3 Kansainvälistyminen	25
5. TOIMINTAYMPÄRISTÖ	27
5.1 Pk-yritysten rahoitus	27
5.2 Maksuvaikeudet	32
5.3 Työllistäminen ja osaavan työvoiman turvaaminen	33
5.4 Suhdannelanteeseen sopeutuminen	35
5.5 Pk-yritysten yhteistyö oppilaitosten ja tutkimuslaitosten kanssa	37
5.6 Pk-yritysten valmistautuminen pandemian jälkeiseen aikaan	40
5.7 Omistajanvaihdokset	41
6. YHTEENVETO ALUEELLISISTA TULOKSISTA	42
PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO	44

PK-YRITYSBAROMETRI

Kustantaja:
Suomen Yrittäjät ry
PL 999, 00101 Helsinki
puhelin 09 229 221

TÄMÄN RAPORTIN OVAT LAATINEET SUOMEN YRITTÄJIEN:

- pääekonomisti **Mika Kuismanen**
- ekonomisti **Petri Malinen**
- ekonomisti **Sampo Seppänen**

Julkaisun ulkoasu ja taitto:
graafinen suunnittelija Lea Hult, Aste Helsinki Oy

Esipuhe

Suomen Yrittäjät, Finnvera ja työ- ja elinkeinoministeriö tekevät kaksi kertaa vuodessa Pk-yritysbarometrin, joka kuvaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä. Kevään 2021 Pk-yritysbarometri perustuu 5 553 pk-yrityksen vastauksiin. Se kuvaa siten kattavasti suomalaisten pk-yritysten käsityksiä taloudellisen toimintaympäristön muutoksista sekä yritysten liiketoimintaan ja kehitysnäkymiin vaikuttavista tekijöistä.

Raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia ja kehitystä, kasvua ja uusiutumista, kansainvälistymistä, kehittymistä sekä investointeja ja rahoitustilannetta.

Barometri julkistetaan sekä valtakunnallisena että alueellisina raportteina. Valtakunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään koko pk-sektorin näkökulmasta ja myös päätoimialoittain teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen yritysten ja koko maan välillä.

Helsingissä 17.2.2021

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ilona Lundström
osastopäällikkö
työ- ja elinkeinoministeriö

Tiivistelmä

Pk-yritykset lähtevät kuluvaan vuoteen hyvin poikkeuksellisessa tilanteessa pandemian edelleen jatkuessa. Poikkeuksellisesta tilanteesta huolimatta pienten ja keskisuurten yritysten odotukset lähiajan suhdannekehityksestä ovat luottavaiset ja osittain normalisoituneet vaikean viime vuoden jälkeen.

Suhdannenäkymien saldoluku nousi syksystä 14 yksiköllä arvoon kolme. Viime helmikuun Pk-yritysbarometriin verrattuna laskua on kuusi yksikköä. Pk-yrityksistä 26 prosenttia arvioi suhdanteiden paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana ja 23 prosenttia arvioi niiden heikkenevän.

Liikevaihto kääntyy kasvuun, mutta epävarmuus estää investoinnit

Odotukset liikevaihdon kehityksestä vastaavat pitkälti yleisiä suhdanneodotuksia: ne ovat nousseet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat vahvistuneet. Saldoluku nousi syksyn barometrissa 15 yksikköä ja saa arvon 13.

Kannattavuusodotukset ovat liikevaihto-odotusten tapaan kohonneet lievästi: ne ovat suunnilleen samalla tasolla kuin vuoden 2015 alussa, jolloin Suomen talouskasvu laahasi jäljessä kilpailijamaiden kasvusta. Epävarmuus tulevasta on yhä suurta, vaikka saldoluku nousi syksystä yhdeksän yksikköä ja saa nyt arvon nolla.

Vakavaraisuuden kasvua odottaa hieman aikaisempaa useampi pk-yritys. Poikkeuksellisen viime vuoden jälkeen odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat lievästi kohonneet. Saldoluku nousi kohtuullisesti ja saa arvon kahdeksan. Nousua edellisestä barometrissa on kuusi yksikköä.

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät. Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyi lukemaan miinus 13. Saldoluvun arvo ei muuttunut viime syksystä. Heikko tulos kertoo poikkeuksellisen suuresta epävarmuudesta talouskasvun ja toimintaympäristön tulevan kehityksen suhteen.

Pk-yritykset pyrkivät pitämään kiinni osaavasta työvoimasta

Vaikka pandemia runtelee ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epäselvät, odotukset henkilökunnan määrän kehityksestä ovat kääntyneet lievästi positiivisiksi.

Suuri epävarmuus tulevasta näkyy kuitenkin tuloksessa: odotusten saldoluku on vain lievästi positiivinen saaden arvon kolme. Positiivista tilanteesta on se, että edelleenkin suuri enemmistö, eli 70 prosenttia pk-yrityksistä aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä.

Kasvua uusiutumisesta ja kansainvälistymisestä

Negatiivisen shokin takia taloudessa tapahtuu ennalta arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uutta tapaa toimia. Murrosvaiheessa syntyy usein uusia voittajia. Teknologisen kehityksen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy mahdollistaa menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa.

Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle keino kasvaa ja vahvistaa osaamistaan. Monella toimialalla Suomen kotimarkkinat ovat suhteellisen rajalliset, joten kasvua on haettava ulkomailta. Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisimmin laskua vastaan ilman luottovakuutusta. Näin oli tehnyt 57 prosenttia pk-yrityksistä. Määrä on lähtenyt kasvamaan, mitä voidaan pitää huolestuttavana kehityssuuntana.

Yritysten pikaluottojen korkokatto jakaa mielipiteitä

Pankkitoiminnan sääntely ja pandemian seurauksena tapahtunut yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä. Suhteessa syksyn barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö on hieman vähentynyt. Rahoituksen yleinen saatavuus näyttäisi kuitenkin säilyneen kohtuullisella tasolla. Pandemian aikana Business Finlandin ja ELY-keskusten rooli pk-yritysten rahoittajana vahvistui.

Rahoituksen hakuajomusten taustalla näkyy poikkeuksellisen tilanteen jatkuminen, suuri epävarmuus ja siitä seuraava investointiaktiiviteetin vaikeus. Pk-yritykset aikovatkin hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana saman verran, kuin syksyllä 2020. Pikaluottoyritysten yrittäjälainoissa korkotasoa ei ole samalla tavalla rajoitettu kuin kuluttajille annettavassa rahoituksessa. Pk-yrityksistä lähes puolet oli valmiit sääntelyyn, vaikka se käytännössä tarkoittaisi lainojen poistamista markkinoilta. Samaan aikaan yli kymmenen prosenttia yrityksistä vastusti sääntelyä. Erityisesti voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset ovat sääntelyä vastaan.

Vaikeasta viime vuodesta huolimatta pk-yritysten maksuvaikeuksien määrän kasvu tasaantui ja kääntyi loppuvuonna laskuun. Tässä barometrissa 15 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoi-ttaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana.

Suhdanneltilanne vaatii sopeutustoimia samaan aikaan kun työvoimasta on pulaa

Vaikea taloustilanne heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Nyt neljännes yrityksistä suunnittelee sopeuttamistoimia. Tarve on kasvanut vuoden takaisesta noin kymmenen prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on lisääntynyt eniten voimakkaasti kasvuhakuisilla ja toisaalta toimintaansa lopettavilla yrityksillä.

Pandemian ajanakin työvoiman saatavuus on yhä yksi keskeisimmistä syistä siihen, miksi yritykset eivät palkkaa lisätyövoimaa. Rakentamisessa ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoittain katsottuna haasteellisimmaksi. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan kasvun esteeksi.

Moni pk-yritys tekee yhteistyötä oppilaitosten ja tutkimuslaitosten kanssa

Lähes 40 prosenttia kaikista pk-yrityksistä tekee yhteistyötä oppilaitosten tai tutkimuslaitosten tai

molempien kanssa. Ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut korostuvat pk-yritysten yhteistyötahoina.

Yhteistyön tuloksena tietopohja ja osaaminen ovat vahvistuneet ja on saatu parempi näkemys tulevaisuuden kehitystrendeistä ja markkinoista. Lisäksi on otettu käyttöön uusia teknologioita, menetelmiä ja laitteita.

Pk-yritysten yhteistyöintensiiviteetti korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa on samalla tasolla kuin kaksi vuotta sitten, jolloin asiaa viimeksi pk-barometrissa kysyttiin.

Pk-yritykset valmistautuvat pandemian jälkeiseen aikaan

Koronan aiheuttama kriisi muuttaa toimintaympäristöä pysyvästi. Se haastaa perinteiset tavat saavuttaa asiakkaita. Muutos jää osittain pysyväksi. Pärjätäkseen uudessa tilanteessa pk-yritysten tulee mukauttaa toimintaansa tapahtuneisiin muutoksiin.

Pk-yritykset ovat havainneet koronakriisistä johtuvat toimintaympäristön muutokset, ja yli puolet on valmistautunut tulevaan erilaisin toimin. Yrityksistä 37 prosenttia on kehittänyt uusia tuotteita ja palveluita. Toimintatapojaan on muokannut lähes kolmannes yrityksistä. Myös digitalisoituminen on ottanut suuren loikan eteenpäin.

Omistajanvaihdokset luovat jatkuvuutta

Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai yrityksen muulla omistajan vaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 12 prosentilla yrityksistä.

Pk-yrityksistä 11 prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana.

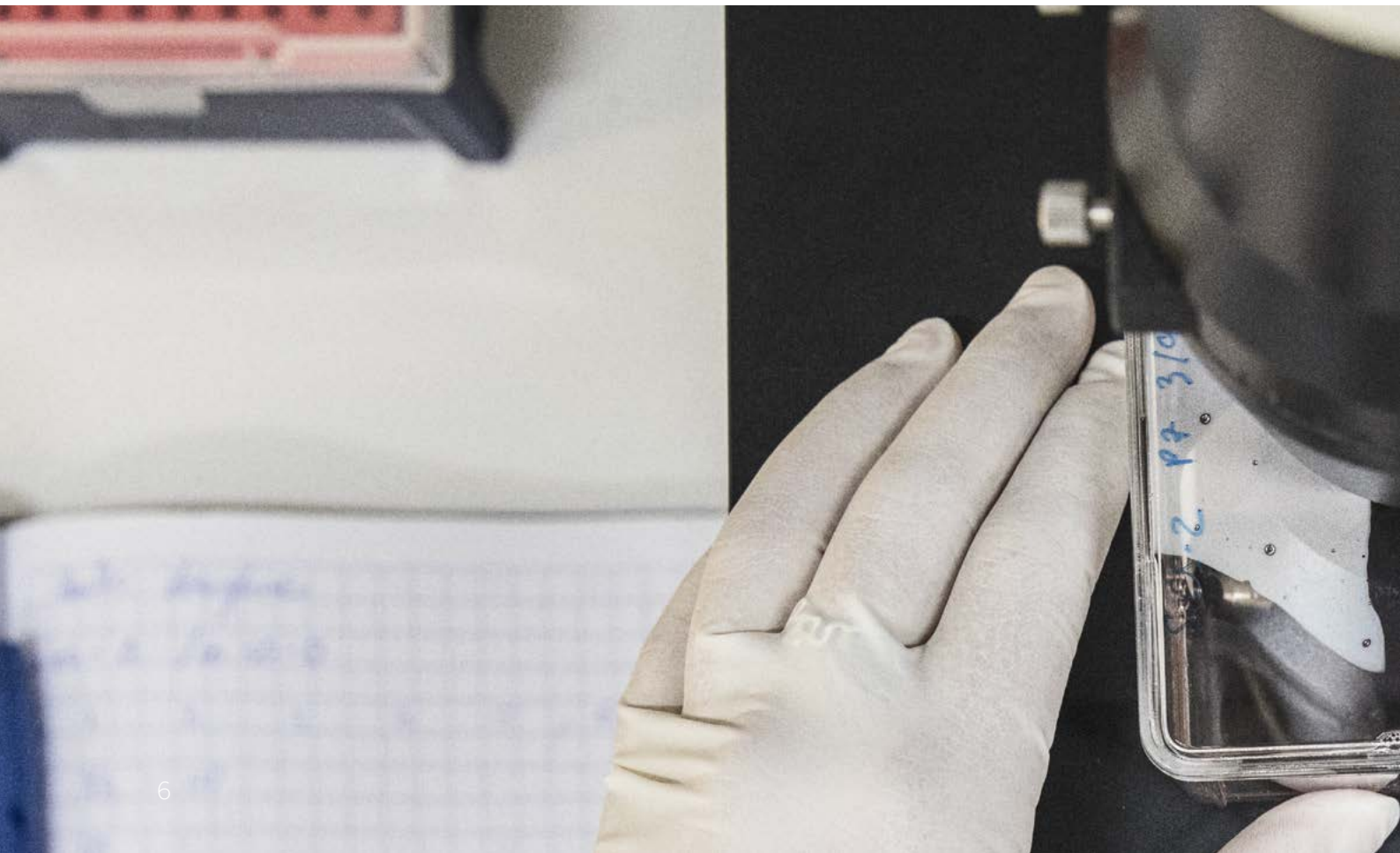
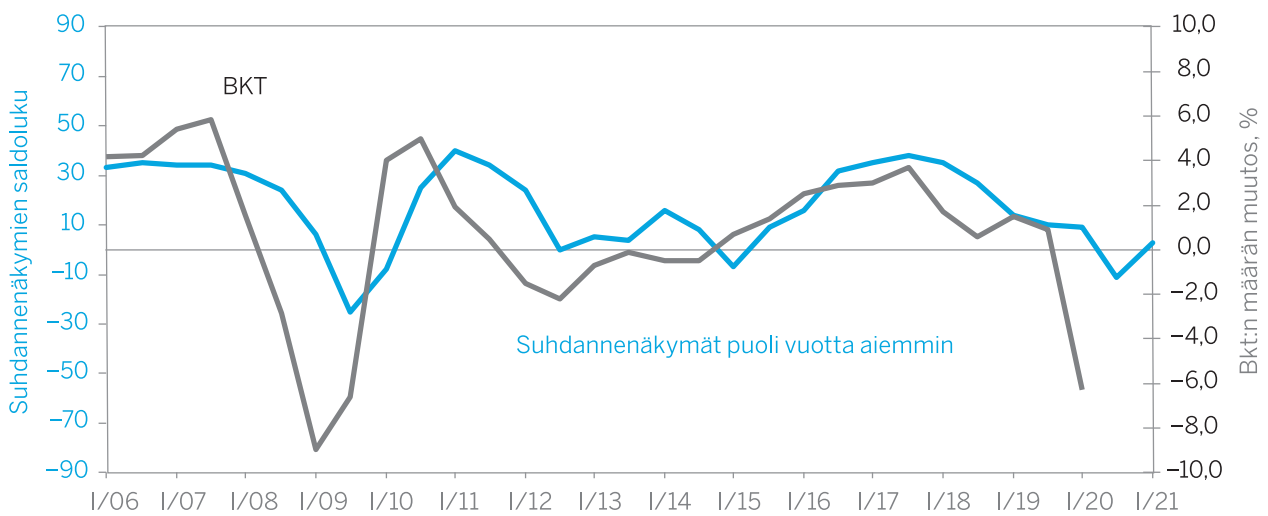
1. Aineisto

Pk-yritysbarometri mittaa pienten ja keski suurten yritysten näkemyksiä niiden toimintaan vaikuttavien taloudellisten tekijöiden muutoksista kahdesti vuodessa. Suhdannekysymysten lisäksi barometri luotaa yritysten toimintaympäristöön liittyviä rakenteellisia tekijöitä, kuten pk-yritysten kasvustrategiaa, rahoitusta ja uusiutumista.

Taloustutkimus Oy toteutti kevään 2021

Pk-yritysbarometrin internet- ja puhelinkyselynä joulukuussa 2020 ja tammikuussa 2021. Kyselyyn vastasi 5 553 suomalaisen pk-yrityksen edustajaa. Otanta on poimittu kiintiöidyllä satunnaisotannalla Bisnoden Selector B2B -palvelusta ja Suomen Yrittäjien jäsenrekisteristä. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala (TOL 2008), kokoluokka ja sijainti. Tulosten laskentaan aineistoa on oikaistu. Näin

Kuva 1: Pk-yritysbarometrin suhdannenäkymät ja BKT:n määrän muutos

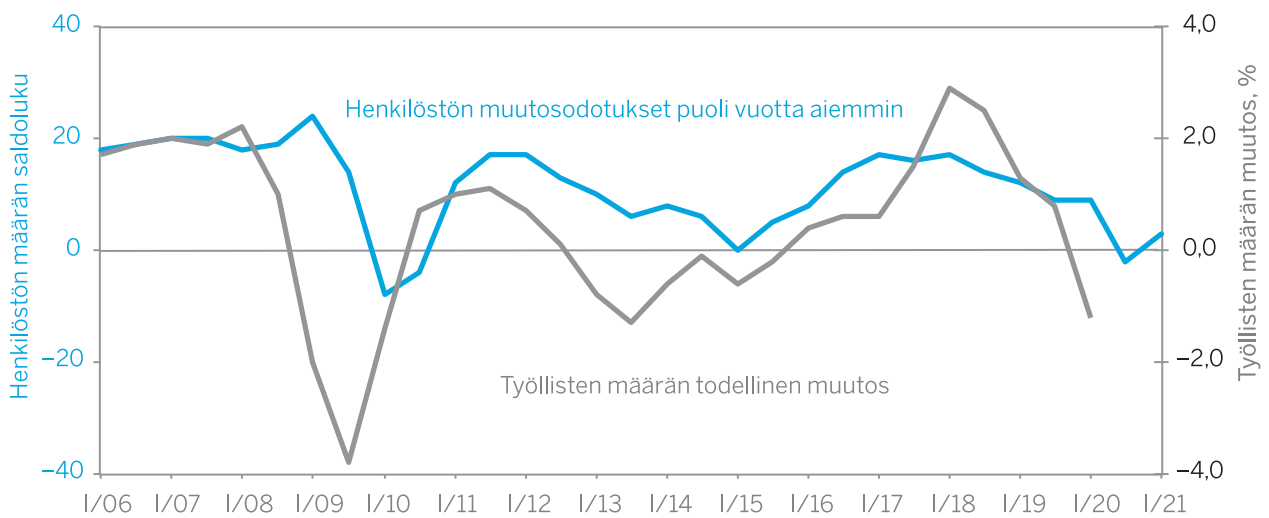

aineisto pyrkii vastaamaan mahdollisimman hyvin Suomen pienten ja keskisuurten yritysten todellista rakennetta.

Laajalla pk-yritysten odotuksia kuvaavalla aineistolla pyritään ennakoimaan talouden suhdannekäänteitä sekä kiinnittämään huomiota niihin talouspolitiikan toimiin, joilla yritysten toimintaedellytyksiin voidaan vaikuttaa.

Barometrin kotimarkkinayrityksiin painottuvassa otoksessa pk-yritysten suhdannevaihtelut ovat yleensä seuranneet suurten vientiteollisuusyritysten suhdannerytmiä viiveellä, mutta tällä kertaa tilanne on päinvastainen. Koronaviruksen vaikutukset talouteen ja tulevaisuuteen näkyvät selvästi pk-yritysten kotimarkkinoihin painottuvassa otoksessa.

Kuva 2: Pk-yritysbarometrin odotukset henkilöstömäärästä ja työllisten määrän muutos

Taulukko 1: Aineiston rakenne

		n=	%
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus	448	8
	Rakentaminen	872	16
	Kauppa	938	17
	Palvelut	3 295	59
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	3 276	59
	5–9 henkilöä	1 166	21
	10–19 henkilöä	555	10
	20–49 henkilöä	389	7
	50+ henkilöä	167	3
LIIKEVAIHTO	alle 0,2 miljoonaa euroa	2 353	42
	0,2–0,49 miljoonaa euroa	1 007	18
	0,5–0,99 miljoonaa euroa	698	13
	1,0–1,49 miljoonaa euroa	346	6
	1,5–1,99 miljoonaa euroa	207	4
	2,0–4,99 miljoonaa euroa	473	9
	5 miljoonaa euroa tai yli	434	8
ALUE (MAAKUNTA)	Etelä-Karjala	115	2
	Etelä-Pohjanmaa	252	5
	Etelä-Savo	150	3
	Helsinki	892	16
	Häme	168	3
	Kainuu	61	1
	Keski-Pohjanmaa	178	3
	Keski-Suomi	247	4
	Kymenlaakso	160	3
	Lappi	181	3
	Pirkanmaan	507	9
	Rannikko-Pohjanmaa	88	2
	Pohjois-Pohjanmaa	253	5
	Pohjois-Karjala	134	2
	Pohjois-Savo	208	4
	Päijät-Häme	188	3
	Pääkaupunkiseutu	446	8
	Satakunta	233	4
	Uusimaa	558	10
	Varsinais-Suomi	534	10
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	Ennen 1990	1 116	20
	1990–1999	1 025	19
	2000–2009	1 349	25
	2010–	1 958	36
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	433	8
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	1 857	33
	Pyrkii säilyttämään asemansa	1 892	34
	Ei kasvutavoitteita	1 162	21
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	201	4
YHTEENSÄ		5 553	100

2. Pk-yritykset kansantaloudessa

Tilastokeskuksen tuoreimman Yritysten rakennetta tilinpäätöstilaston mukaan Suomessa oli vuonna 2019 noin 292 000 yritystä ilman maa-, metsä- ja kalatalouden toimialoja. Yrityksiä oli noin 6 300 enemmän kuin vuotta aiemmin.

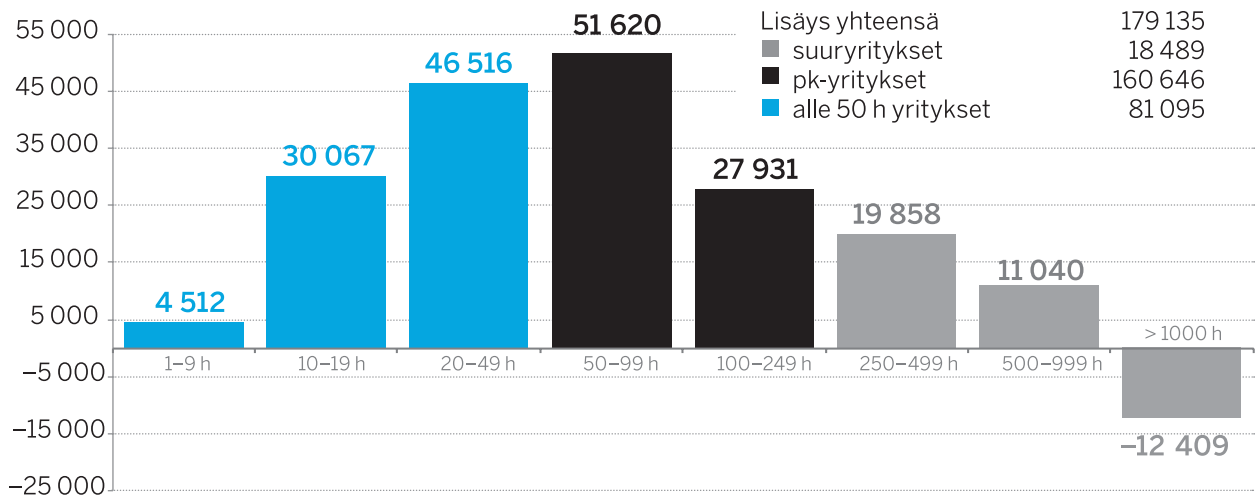
Alle kymmenen henkilöä työllistävien mikroyritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2019 noin 93 prosenttia. Kaikkien pk-yritysten eli alle 250 henkilöä työllistävien yritysten osuus oli 99,8 prosenttia. Molemmat pysyivät ennallaan.

Vuonna 2019 suomalaisten yritysten liikevaihtoa kertyi 445 miljardia euroa. Kohtuullisen talouskehityksen seurauksena yritysten yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi. Kasvua kertyi edellisestä vuodesta yli kaksi prosenttia. Pk-sektorin osuus vuonna 2019 oli 57,5 prosenttia kaikkien suomalaisyritysten liikevaihdosta. Tämä osuus laski puolella prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta.

Suomalaiset yritykset (pl. maa-, metsä-, ja kalatalous) työllistivät toissa vuonna 1 449 000 henkilöä, kun työllisten määrä muunnetaan kokopäiväisiksi työpaikoiksi. Mikroyritysten eli 1–9 henkeä työllistävien yritysten osuus tästä työllisten määrästä oli hieman reilu viidennes ja koko pk-sektorin 63,9 prosenttia.

Vuosina 2001–2019 työpaikkojen nettolisäys kertyi lähes kokonaan pk-yrityksiin. Kaikkein eniten henkilöstön määrä kasvoi pienissä yrityksissä. Sen sijaan suurissa, yli 250 henkilöä työllistävissä yrityksissä henkilöstöä oli vuonna 2019 vain hieman enemmän kuin vuosituhannen alussa. Suuryritysten työllisten määrän hidasta kasvua selittää osin monien toimintojen yhtiöittäminen ja ulkoistaminen. Yritysten henkilömääriä vertailtaessa on myös huomattava, että kasvaessaan yritykset voivat siirtyä kokoluokasta toiseen.

Kuva 3: Työllisten määrän muutos erikokoisissa yrityksissä vuosina 2001–2019

Lähde: Tilastokeskus. Henkilömäärät muunnettu kokopäiväisiksi työpaikoiksi, pl. maa-, metsä- ja kalatalous

3. Suhdanteet

3.1 YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT

Pk-yritysten suhdanneodotukset ovat tasaantuneet ja osittain normalisoituneet vaikean pandemiavuoden jälkeen. Vaikka talouden tila on epävarma, odotukset ovat lievästi positiiviset: suhdannenäkymien saldoluku nousi syksystä 14 yksikköä arvoon kolme. Viime kevään Pk-yritysbarometriin – joka tehtiin siis ennen koronakriisiä – verrattuna laskua on kuitenkin edelleen kuusi yksikköä. Talouden odotetaan siis kasvavan kuluvan vuoden aikana. Odotusten vahvistuminen vastaa pitkälle yleistä käsitystä kansantalouden kehityksestä.

Odotusten nousua selittävät osaltaan uutiset maailmanlaajuisen pandemian vähittäisestä selättämisestä rokotusten ansiosta. Tämän odotetaan näkyvän positiivisesti kaikilla keskeisillä markkina-alueillamme. Kotimaassa korona on leikannut voimakkaasti yksityistä kulutusta, mutta sen odotetaan vähitellen kääntyvän selvään kasvuun. Epävarmuus yksityisen kulutuksen palautumisesta on kuitenkin suurta ja kehitys riippuu paljon siitä, miten pandemia kehittyy.

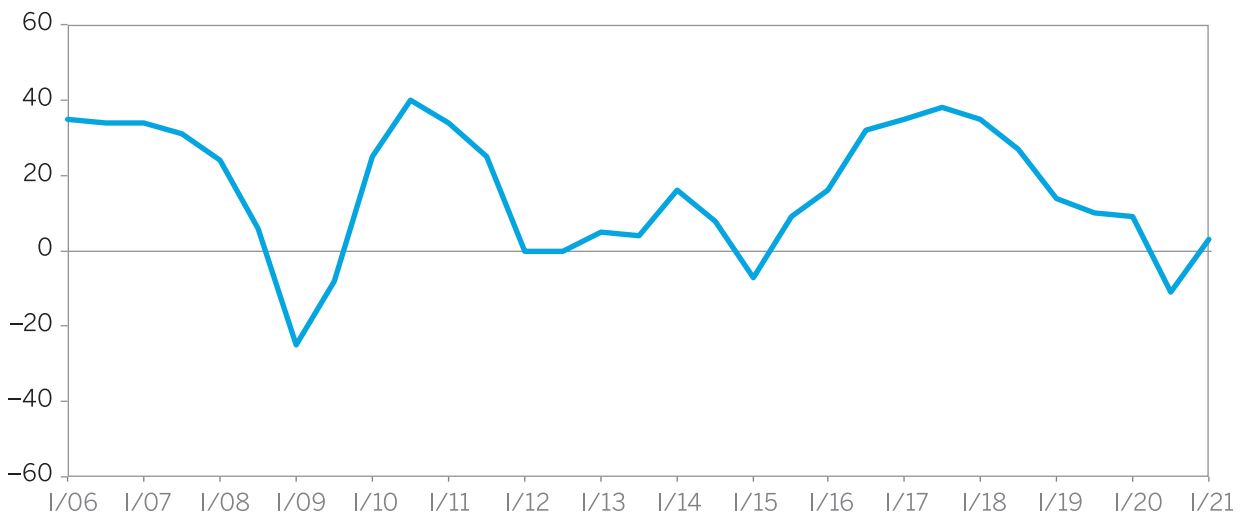
Pk-yrityksistä 26 prosenttia arvioi suhdanteiden

paranevan seuraavien 12 kuukauden aikana. 23 prosenttia pelkää niiden heikkenevän. Syksyn barometrissa parempia suhdanteita ennakoivia oli viisi prosenttiyksikköä vähemmän ja heikkeneviä suhdanteita ennakoivia yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän.

Toimialoittain tarkasteltuna suurin muutos suhdanneodotuksissa tapahtui teollisuudessa, jossa saldoluku nousi 25 yksikköä tasolle kymmenen. Myös kaikilla muilla päätoimialoilla rakentamista lukuun ottamatta muutos oli selvästi positiivinen. Kaupassa ja palveluissa odotukset kasvoivat lähes yhtä paljon kuin teollisuudessa, ja saivat arvon viisi. Korkein saldoluku on teollisuudessa ja vastaavasti alhaisin, miinus yhdeksän, rakentamisessa. Se laski yhdellä yksiköllä.

Erityisesti suurempien pk-yritysten lähitulevaisuuden odotukset ovat positiivisemmat kuin pienten yritysten. Vaikka kaikkien pk-yritysten odotukset ovat positiiviset, on hajonta suurta. Suurin hajonta odotuksissa on yli ja alle 50 henkilön pk-yritysten välillä: samaan aikaan kun suurempien, yli

Kuva 4: Suhdannenäkymät, saldoluku

50 henkilöä työllistävien yritysten odotukset saavat arvon kymmenen, pienemmät 10–19 hengen yritykset saavat arvon yksi. Alle kymmenen työntekijän mikroyritysten odotukset ovat hieman paremmat ja saavat arvon kaksi.

Tuloksissa näkyy pandemian aiheuttaman kriisin pitkittyminen. Pk-yritysten syksyllä voimakkaasti heikenneet suhdanneodotukset ovat parantuneet sitä mukaa, kun positiivisia uutisia rokotteista on tullut. Samaan aikaan suurta epävarmuutta kuitenkin aiheuttaa viruksen muuntuminen ja sen seurauksena mahdollisesti uhkaavat uudet yhteiskunnan

sulkutoimet. Barometrin mukaan suhdannetilanne on tällä hetkellä noin 40 prosentilla pk-yrityksistä heikempi kuin vuosi sitten, ja tämänhetkistä tilannetta kuvaava saldoluku saa arvon miinus 19. Positiivista kuitenkin on, että saldoluku on nousut edellisestä barometrasta yhdeksän yksikköä. Vuoden takaiseen verrattuna tilanne on heikko kaikilla päätoimialoilla. Vaikein tilanne on palveluissa ja teollisuudessa, joissa lähes puolella yrityksistä tilanne on nyt heikempi. Lievästi muita parempi tilanne on kaupassa, jossa joka neljäs yritys sanoo nykytilanteen olevan parempi kuin vuosi sitten.

Taulukko 2: Suhdannenäkymät seuraavan 12 kuukauden aikana

	Paranevat %	Pysyvät ennallaan %	Heikkenevät %	Saldoluku */
Kaikki yritykset	26	52	23	3
Toimialoittain				
Teollisuus	31	48	21	10
Rakentaminen	17	57	26	-9
Kauppa	26	53	21	5
Palvelut	27	51	22	5
Kasvuhakuisuuden mukaan				
Voimakkaasti kasvuhakuiset	66	23	11	55
Kasvuhakuiset	37	48	15	22
Asemansa säilyttäjät	17	57	26	-9
Ei kasvutavoitetta	10	64	26	-16
Toimintansa lopettavat	5	30	65	-60
Kokoluokittain				
alle 5 henkilöä	25	54	21	4
5–9 henkilöä	26	50	24	2
10–19 henkilöä	26	49	25	1
20–49 henkilöä	29	46	25	4
yli 50 henkilöä	30	50	20	10
Perustamisvuoden mukaan				
ennen 1990	19	54	27	-8
1990–1999	18	58	24	-6
2000–2009	24	52	24	0
2010 jälkeen	35	46	19	16

*/ Saldoluku on laskettu "paranevat" ja "heikkenevät" -vastausten osuuksien erotuksena.

3.2 LIIKEVAIHTO

Odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat nousseet samaan aikaan, kun yleiset suhdanneodotukset ovat parantuneet. Saldoluku nousi syksyn barometrista 15 yksikköä ja saa arvon 13. Vaikka odotukset ovat parantuneet, saldoluvin arvo on alhainen. Viimeksi odotukset olivat yhtä alhaisella tasolla vuoden 2015 alussa, jolloin Suomen talouskasvu laahasi jäljessä kilpailijamaiden kasvusta.

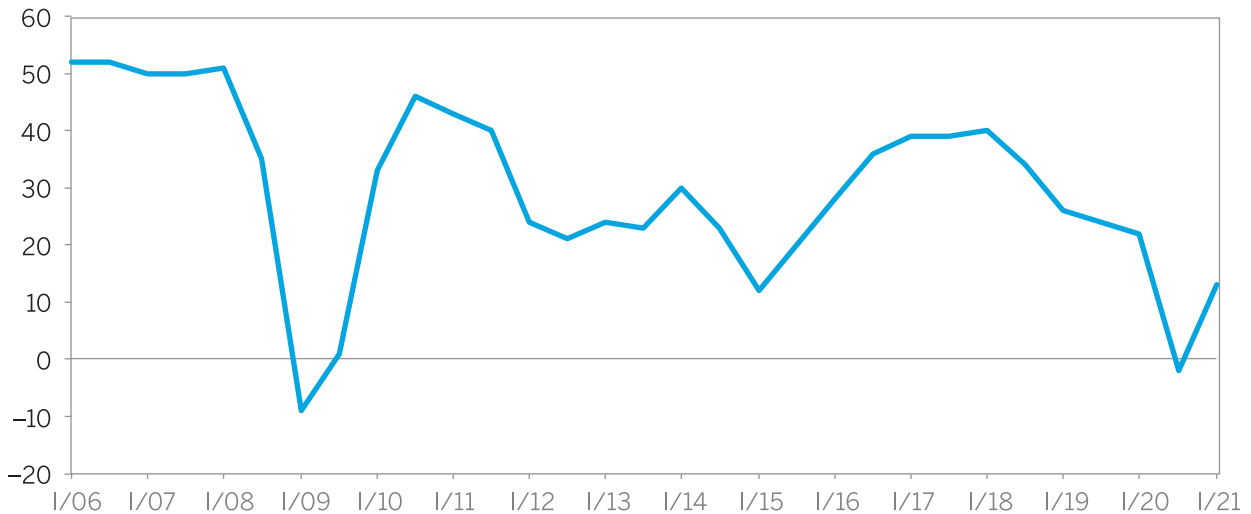
Korkeimmat odotukset liikevaihdon kasvusta ovat teollisuudessa, jossa saldoluku on 31, se nousi 25 yksikköä. Teollisuuden liikevaihto-odotuksissa näkyy siis selvä piristymisen. Teollisuuden liikevaihto-odotukset ovat myös korkeammalla tasolla kuin vuosi sitten. Palveluissa ja kaupassa odotukset liikevaihdon kehityksestä ovat niin ikään nousseet selvästi positiivisiksi. Kauppa piristyi hieman palveluja voimakkaammin ja saldoluku nousi 19 yksikköä saaden arvon 13. Palveluissa odotukset nousivat 17

yksikköä saaden arvon 14. Rakentaminen poikkeaa muista päätoimialoista, sillä liikevaihto-odotukset eivät muuttuneet verrattuna edelliseen barometriin. Odotukset ovat ainoana päätoimialana negatiiviset, ja saldoluku jää miinus yhteen.

Kokonaisuudessaan pk-yritysten arviot liikevaihdon kehityksestä vaikuttavat olevan lähellä talousennusteita. Kuluvalle vuodelle tehtyjen talousennusteiden mukaan Suomen bruttokansantuotteen ennustetaan kasvavan kohtuullisesti.

Liikevaihto-odotukset ovat korkeimmat suurissa pk-yrityksissä. Merkittäviä eroja eri kokoluokan yritysten välillä ei ole. Pienimpien, alle viisi henkilöä työllistävien, yritysten näkymät ovat hieman muita heikkomat. Pienimmistä yrityksistä reilut 25 prosenttia uskoo liikevaihtonsa pienenevän seuraavan 12 kuukauden aikana, kun osuus suuremmissa pk-yrityksissä jää reiluun 15 prosenttiin.

Kuva 5: Liikevaihdon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 3: Odotukset liikevaihdon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	38	37	25	13
Teollisuus	51	29	20	31
Rakentaminen	27	45	28	-1
Kauppa	38	37	25	13
Palvelut	39	36	25	14

3.3 KANNATTAVUUS

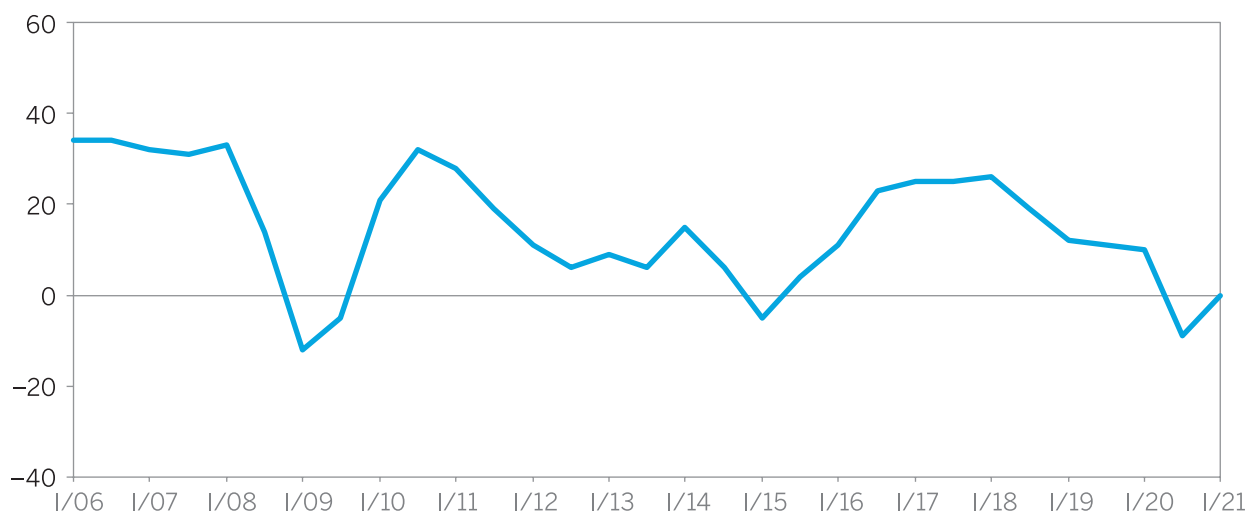
Pk-yritysten kannattavuusodotukset ovat lievästi kohentuneet samaan aikaan, kun yleinen luottamus on vähitellen palautunut. Odotukset kannattavuudesta ovat suunnilleen samalla tasolla kuin ne olivat vuoden 2015 alussa, jolloin Suomen talouskasvu laahasi jäljessä kilpailijoiden kasvusta. Epävarmuus tulevasta on kuitenkin suurta, ja vaikka saldoluku nousi syksystä yhdeksän yksikköä, saa se arvon nolla.

Odotukset ovat kehittyneet lievästi positiivisesti kaikilla muilla päätoimialoilla paitsi rakentamisessa.

Suurin muutos tapahtui kaupassa, jossa odotukset nousivat 14 yksikköä päätyen arvoon nolla. Samaan aikaan rakentamisen odotukset kannattavuuden kehityksestä heikkenivät kuusi yksikköä, ja rakentamisen saldoluku painui lukemaan miinus 11. Positiivisimmat odotukset ovat teollisuudessa: saldoluku nousi yhdeksän yksikköä arvoon kahdeksan.

Poikkeuksellista tilanteesta on se, että kokoluokka ei näyttäisi vaikuttavan juuri ollenkaan odotuksiin kannattavuuden kehittymisestä: kaikkien pk-yritysten odotukset ovat nollan ympärillä.

Kuva 6: Kannattavuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 4: Odotukset kannattavuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	28	44	28	0
Teollisuus	30	47	23	7
Rakentaminen	21	47	32	-11
Kauppa	27	46	27	0
Palvelut	30	43	27	3

3.4 VAKAVARAIUUS

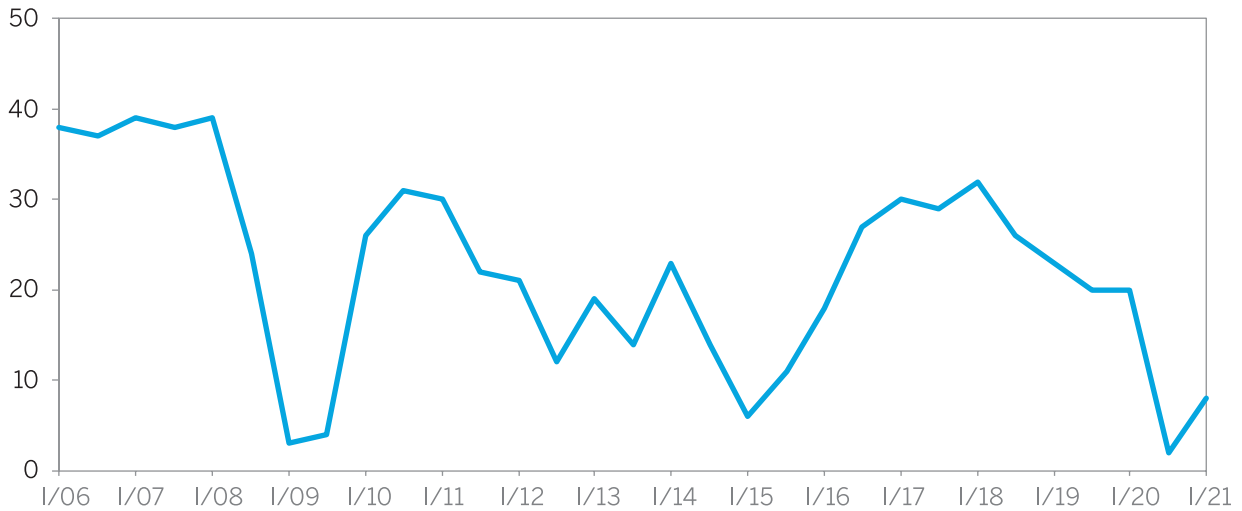
Hieman aiempaa useampi pk-yritys odottaa vakavaraisuutensa paranevan. Poikkeuksellisen vuoden jälkeen odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat lievästi kohonneet: saldoluku nousi edellisestä barometrissa kuusi yksikköä arvoon kahdeksan. Noususta huolimatta odotukset vakavaraisuuden kehityksestä ovat edelleen poikkeuksellisen alhaisella tasolla.

Positiiviset muutokset koskevat kaikkia toimialoja rakentamista lukuun ottamatta. Suurin muutos tapahtui kaupassa, jonka saldoluku nousi syksystä 16 yksikköä saaden arvon 14. Toimialoista korkein saldoluku on teollisuudessa, ja se nousi

kuusi yksikköä syksystä. Rakentamisessa odotukset laskivat kaksi yksikköä saaden arvon neljä. Kokoluokittain tarkasteltuna erot vakavaraisuudessa ovat tasaiset lukuun ottamatta suurempia, yli 19 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä, joiden saldoluku on kaksinkertainen verrattuna pienempiin yrityksiin.

Enintään kymmenen vuotta toimineissa yrityksissä odotetaan positiivisempia vakavaraisuuden muutoksia kuin muissa yrityksissä. On kuitenkin huomattava, että barometrissa mitataan vakavaraisuuden muutoksen suuntaa ja voimakkuutta, ei vakavaraisuuden tasoa.

Kuva 7: Vakavaraisuuden muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 5: Odotukset vakavaraisuuden muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	28	52	20	8
Teollisuus	31	54	15	16
Rakentaminen	25	54	21	4
Kauppa	29	56	15	14
Palvelut	28	51	21	7

3.5 INVESTOINNIT

Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Parantuneista suhdanne- ja kasvuodotuksista huolimatta kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät.

Investointien arvon muutosodotusten saldoluku päättyi yleisten odotusten lievistä paranemisesta huolimatta lukemaan miinus 13. Saldoluvun arvo ei muuttunut syksystä. Investointiodotusten heikko kehitys on yhteydessä poikkeuksellisen suureen epävarmuuteen talouskasvun nopeudesta ja toimintaympäristön muutoksesta.

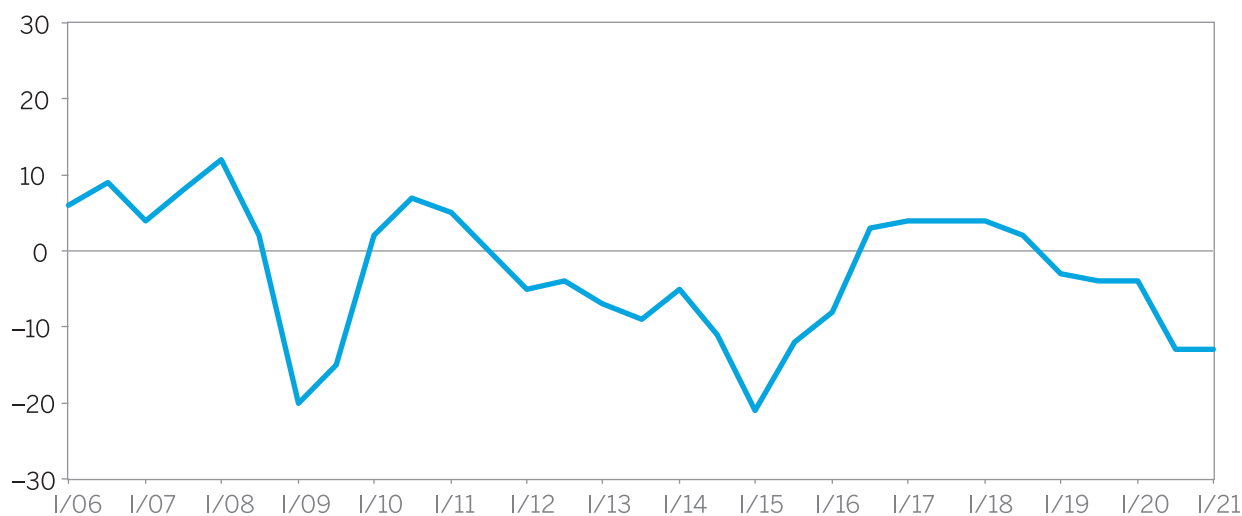
Rakentamisessa odotukset investointien lähiajan kehityksestä ovat heikoimmat, ja saldoluku saa arvon miinus 14. Verrattuna edelliseen barometriin millään toimialalla ei tapahtunut merkittäviä muutoksia investointiodotuksissa. Hieman muita

parempi tilanne on teollisuudessa, mutta sielläkin on selvästi enemmän niitä yrityksiä, jotka aikovat vähentää investointeja kuin niitä yrityksiä, jotka lisäävät investointeja.

Eniten investointeja aikovat kasvattaa teollisuusyritykset, mutta sielläkin vain joka viides pk-yritys suunnittelee kasvattavansa investointeja. Kun samaan aikaan yli neljännes aikoo supistaa investointejaan, jäi teollisuuden saldoluku lievästi negatiiviseksi.

Myönteinen yllätys investointiodotuksissa on se, että voimakkaasti kasvuhakuisten pk-yritysten investointien kehitystä peilaava saldoluku on kehittynyt kohtuullisesti suhteessa edelliseen barometriin. Tämä saattaa kertoa siitä, että kasvuodotukset eivät laske pidemmällä aikavälillä koko taloudessa.

Kuva 8: Investointien arvon muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 6: Odotukset investointien arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	16	55	29	-13
Teollisuus	22	51	27	-5
Rakentaminen	15	56	29	-14
Kauppa	17	54	29	-12
Palvelut	15	57	28	-13

3.6 INNOVAATIOT SEKÄ TUOTANNON JA TUOTTEIDEN KEHITYS

Innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys ovat välttämätön osa yritysten uudistumisesta ja kasvua. Yritysten tiukka talous on aiempina vuosina vähentänyt mahdollisuuksia aktiiviseen innovointiin ja tuotekehitykseen. Tämän seurauksena yrityksiin on muodostunut painetta toiminnan kehittämiseen.

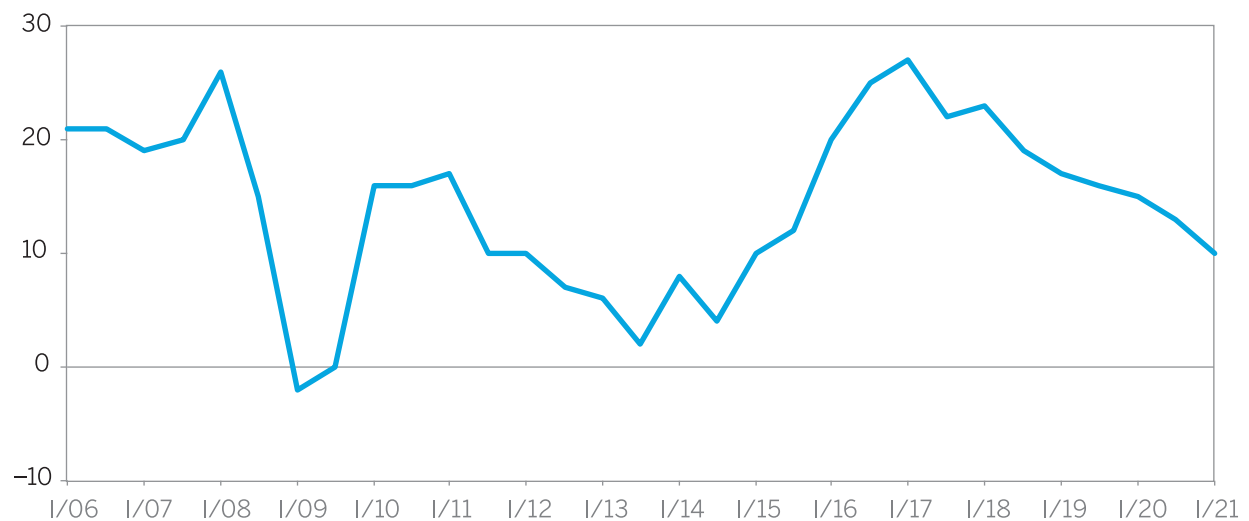
Vaikuttaa siltä, että yritykset ovat ymmärtäneen poikkeuksellisen viime vuoden muuttaneen toimintaympäristöä pysyvästi. Yritykset ymmärtävät innovaatioiden ja tuotekehityksen merkityksen menestymisen lähteenä. Vaikka yritysten tulevaisuudennäkymät ovat tällä hetkellä tavallista epävarmemmat, yritykset eivät ole lopettamassa tai merkittävässä määrin vähentämässä innovointia tai tuotannon ja tuotteiden kehitystyötä. Tämä

näky barometrin tuloksessa, joka laski vain lievästi syksystä.

Hieman entistä harvempi pk-yritys aikoo lisätä panostuksia innovaatioihin sekä tuotannon ja tuotteiden kehitykseen. Edelleen toki enemmistö vastaajista ilmoittaa pitävänsä tuotekehityksensä nykyisellään ja ainoastaan joka kuudes pk-yritys aikoo vähentää sitä.

Saldoluku laski lievästi syksystä rakentamisessa, palveluissa ja kaupassa, mutta vastaavasti nousi teollisuudessa. Suurin muutos koettiin teollisuudessa, jossa saldoluku nousi kolme yksikköä. Rakentamisessa innovaatiot sekä tuotannon ja tuotteiden kehitys oli muita päätoimialoja vähäisempää, ja saldoluku laski viisi yksikköä arvoon yksi.

Kuva 9: Innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 7: Odotukset innovaatioiden, tuotannon ja tuotteiden kehityksen muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	26	58	16	10
Teollisuus	38	53	9	29
Rakentaminen	19	63	18	1
Kauppa	25	59	16	9
Palvelut	27	57	16	11

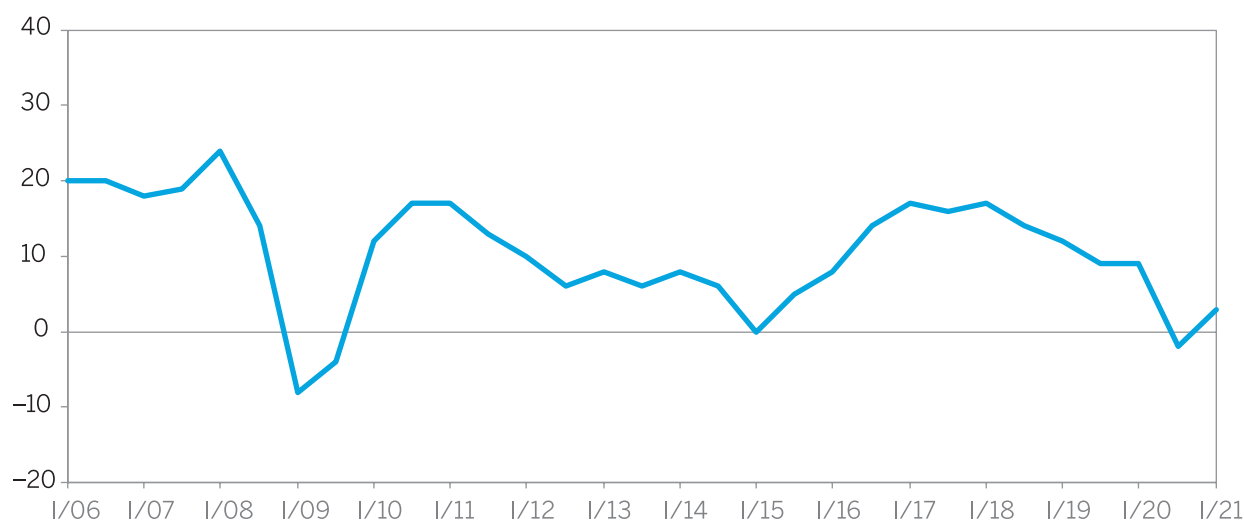
3.7 HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ

Pk-yritykset huolehtivat henkilökunnasta ja perinteisesti sinnittelevät heikon taloustilanteen yli pitämällä kiinni henkilöstöstään. Tämä sama kehitys on nähtävissä myös tässä barometrissa. Vaikka pandemia runtelee ja tulevaisuuden näkymät ovat edelleen hyvin epäselvät, odotukset henkilökunnan määrän kehityksestä ovat kääntyneet lievästi positiivisiksi. Suuri epävarmuus tulevasta näkyy kuitenkin tuloksessa, ja barometrin tulos henkilökunnan määrän kehityksestä on selvästi pidemmän aikavälin keskiarvon alapuolella. Edelleenkin suuri enemmistö, eli 70 prosenttia pk-yrityksistä aikoo säilyttää nykyisen henkilöstömääränsä. Odotusten saldoluku on kolme: määrää aikoo lisätä 16 prosenttia yrityksistä ja vähentää 13 prosenttia. Saldoluku nousi syksystä viisi yksikköä.

Rakentamisessa työllisyysnäkymät ovat hieman heikommät kuin muilla toimialoilla, mutta rakentamisessakaan saldoluku ei laskenut negatiiviseksi, vaan sai arvon nolla. Muiden päätoimialojen saldoluut nousivat positiivisiksi. Teollisuudessa saldoluun muutos on suurin. Nousua kertyi 14 yksikköä, kun saldoluku sai arvon 13. Kaupassa nousua kertyi kahdeksan yksikköä ja palveluissa neljä yksikköä.

Kokoluokittain tarkasteltuna tilanne on jakautunut siten, että mitä suurempi pk-yritys on kyseessä, sitä korkeammat ovat odotukset henkilökunnan määrän kasvusta. Alle viisi henkilöä työllistävät yritykset olettavat kykenevänsä lisäämään henkilöstön määrää vain lievästi. Samaan aikaan suurten, yli 50 henkilöä työllistävien pk-yritysten saldoluku nousi 15:sta.

Kuva 10: Henkilöstön määrän muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 8: Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	16	71	13	3
Teollisuus	26	61	13	13
Rakentaminen	16	68	16	0
Kauppa	16	73	11	5
Palvelut	15	72	13	2

3.8 VIENTI JA LIKETOIMINTA ULKOMAILLA

Ulkomaankaupan odotuksista kysyttiin yrityksiltä, jotka harjoittavat suoraa vientiä tai tuontia. Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavia pk-yrityksiä on 23 prosenttia barometrin vastaajista. Yleistettynä tämä tarkoittaa karkeasti arvioiden sitä, että Suomessa on noin 67 000 pientä ja keskisuurta yritystä, jotka vievät tavaroita tai palveluja tai harjoittavat muuten liiketoimintaa ulkomailla. Määrä on noussut merkittävästi viime vuosien aikana, ja viime vuoden poikkeuksellisen laskun jälkeen määrä on taas kääntynyt selvään kasvuun. Kasvua edelliseen – syksy 2020 julkaistuun – barometriin on noin 4 000 yritystä

Suora vienti on yleisin kansainvälistymisen muoto. Sitä on selvästi yli puolella kaikista vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavista

pk-yrityksistä. Lähes joka kuudennella vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla harjoittavalla yrityksellä on ulkomainen tytäryritys tai yhteisyritys. Näistä kansainvälisillä markkinoilla toimivista yrityksistä lähes joka neljännellä kansainvälinen toiminta muodostaa pääosan yrityksen kokonaistoiminnasta.

Vientiodotuksissa ja toteutuvan viennin määrässä muutokset ovat usein nopeita ja jyrkkiä. Globaalin pandemian vähittäinen hiipuminen näkyy selvästi pk-yritysten odotuksissa viennin arvon muutoksesta. Tämän barometrin mukaan suoraa vientiä harjoittavat yritykset odottavat viennin kasvavan selvästi seuraavan vuoden aikana. Odotukset viennin kehityksestä ovat parantuneet kaikilla päätoimialoilla, eniten teollisuudessa ja kaupassa.

Taulukko 9: Yritysten liiketoiminta ulkomailla

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla	23	52	8	32	21

Taulukko 10: Viennin tai liiketoiminnan muodot yrityksillä, joilla on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla*/

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tavaroiden vientiä	44	78	44	73	20
Suoraa palveluiden vientiä	39	20	35	15	57
Lisensointi- tai franchising-toimintaa	5	3	9	3	7
Palkka- tai sopimusvalmistusta	9	11	8	14	5
Ulkomainen yhteisyritys tai tytäryritys	14	18	16	15	12
Muu	18	9	30	15	21

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 11: Suoraa vientiä harjoittavien yritysten odotukset viennin arvon muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	43	44	13	30
Teollisuus	54	38	8	46
Rakentaminen	20	63	17	3
Kauppa	45	42	13	32
Palvelut	40	46	14	26

3.9 TUONTI

Suoraa tuontia harjoittaa noin joka viides pk-yritys. Osuus on selvästi vähäisempi kuin viennissä, vaikka merkittävä osa kaupan pk-yrityksistä hankkii myytävät tuotteensa itse ulkomailta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana tilanne tuontikaupassa on säilynyt melko vakaana, vaikka pieniä toimialoittaisia eroja on ja kokonaismäärä on hienoisessa kasvussa.

Tuontiodotusten saldoluku on selvästi positiivinen. Saldoluku saa arvon 16, kun tuonnin kasvua odottaa 32 prosenttia ja supistumista 16 prosenttia tuontiyrityksistä. Teollisuudessa ja kaupassa odotukset ovat hieman muita toimialoja positiivisemmat. Palveluissa odotukset ovat varovaisemmat.

Positiivista on huomata, että rakentamisessa poikkeuksellisen syksyn jälkeen tuonnin uskotaan lähetevän lievään kasvuun.

Samoin kuin viennissä, myös tuonnissa odotukset kehityksestä ovat positiivisia. Odotusten muutos on hyvin samansuuntaista, eli samaan aikaan kun vientiyritysten odotukset viennin kasvusta ovat kiihtyneet, ovat myös tuontiyritysten odotukset kääntyneet nousuun. Tuontiyritysten odotukset tuonnin kehityksestä ovat kuitenkin hieman varovaisempina kuin vientiyritysten odotukset viennin kehityksessä.

Taulukko 12: Tuontiyritysten osuus, % pk-yrityksistä

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suoraa tuontia	19	49	9	47	9

Taulukko 13: Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvon muutoksesta

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	32	52	16	16
Teollisuus	30	56	14	16
Rakentaminen	26	53	21	5
Kauppa	38	45	17	21
Palvelut	27	59	14	13

3.10 TUOTANTOKUSTANNUKSET

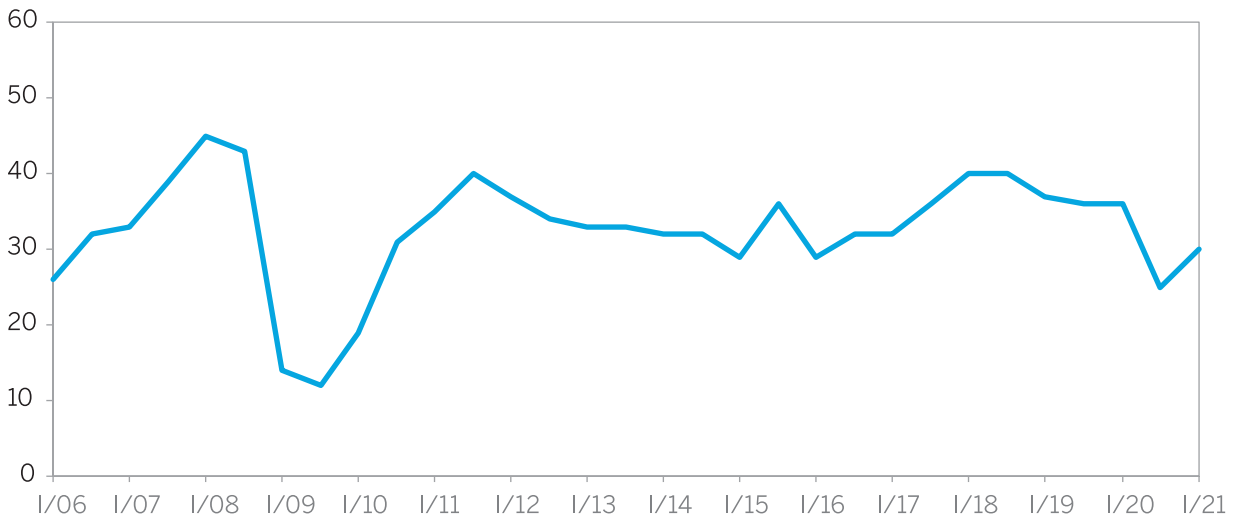
Tuotantokustannusten lasku olisi pk-yrityksissä poikkeuksellista, ja tästä syystä odotusten saldoluku pysyy kohtuullisen korkeana. Samoin erot toimialojen välillä ovat yleensä pieniä. Niin on tälläkin kertaa, vaikka lievää hajonnan kasvua on havaittavissa.

Kokoluokittain tarkasteltuna pienin saldoluku on alle viiden hengen yritysten ryhmässä. Näillä yrityksillä kustannukset ovat muita yrityksiä tiukemmin yhteydessä yrittäjän omaan palkkaan. Yleisten suhdanneodotusten paraneminen näkyy myös

odotuksissa tuotantokustannusten kehityksestä. Nyt jo noin puolet vähintään kymmenen henkeä työllistävistä ja sitä suuremmista yrityksistä arvioi tuotantokustannustensa kohoavan. Kohoamista odottavien yritysten osuus on selvässä kasvussa.

Haastavaksi nykytilanteen tekee se, että tuotantokustannusten arvioidaan kasvavan ja olevan lähes samaa tasoa kuin vahvan talouskehityksen oloissa. Nyt samankaltaiseen kustannusten nousuun joudutaan sopeutumaan hyvin epävarmoissa olosuhteissa.

Kuva 11: Tuotantokustannusten muutosodotukset, saldoluku

Taulukko 14: Odotukset tuotantokustannusten muutoksesta seuraavan 12 kuukauden aikana

	Kasvaa %	Pysyy ennallaan %	Pienenee %	Saldoluku
Kaikki yritykset	39	52	9	30
Teollisuus	48	44	8	40
Rakentaminen	45	46	9	36
Kauppa	44	48	8	36
Palvelut	34	56	10	24

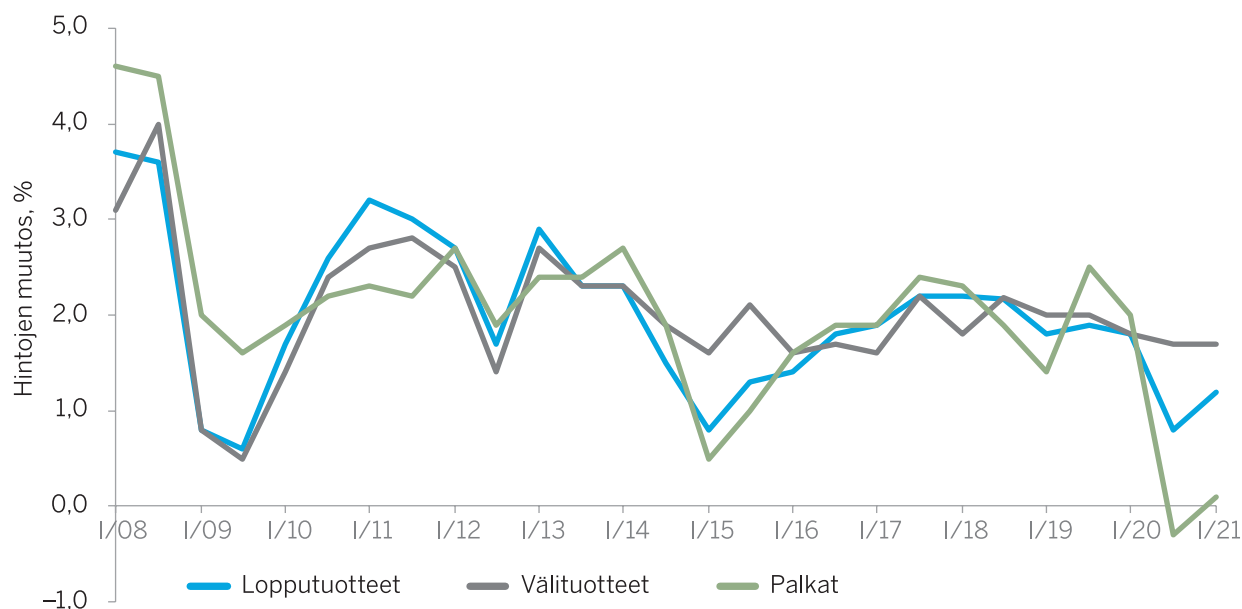
3.11 INFLAATIO-ODOTUKSET

Pk-yritysten hintaodotuksissa näkyy, että omien myytävien tuotteiden ja palvelujen hinnoitteluväri on parantunut lievästi. Yritysten myymien lopputuotteiden hintojen arvioidaan seuraavien 12 kuukauden aikana nousevan 1,2 prosenttia. Tältä osin hintaodotukset ovat parantuneet noin kolmanneksella edellisen barometrin tasosta.

Tilanteen haastavuudesta kertoo se, että väli tuotteiden hintojen odotetaan nousevan jopa kaksi kertaa nopeammin kuin lopputuotehintojen. Hieman yllättäen tilannetta helpottaa se, että palkkojen osalta inflaatio-odotuksissa on tapahtunut hyvin poikkeuksellinen muutos: pk-yritykset

olettavat palkkojen nousevan hyvin maltillisesti. Toimialoittaiset erot ovat kuitenkin suuria. Samaan aikaan kun palveluissa palkkojen oletetaan laskevan 0,2 prosenttia, teollisuudessa nousuksi odotetaan 1,8 prosenttia. Kaupassa palkkojen oletetaan nousevan hieman. Rakentamisessa palkkojen oletetaan jopa hieman laskevan. Muuten odotuksissa on melko vähän toimialoittaista vaihtelua. Kaikilla päätoimialoilla haasteena on välituotteet ja niiden hinnan nousu. Kokonaisuutena tilanne on selkeästi heikko, ja jatkuessaan se heikentää yritysten toimintaedellytyksiä.

Kuva 12: Inflaatio-odotukset, hintojen muutos-%

Taulukko 15: Odotukset inflaation tasosta seuraavan 12 kuukauden aikana, %

	Lopputuotteet	Välituotteet	Palkat
Kaikki yritykset	1,2	1,7	0,1
Teollisuus	1,5	2,4	1,8
Rakentaminen	0,3	1,4	-0,2
Kauppa	1,7	2,5	0,6
Palvelut	1,2	1,4	-0,2

4. Pk-yritysten kehittyminen ja kansainvälistyminen

4.1 KASVU

Kansantalouden kasvu riippuu useasta eri tekijästä, ja tekijöiden painoarvo voi vaihdella eri aikoina. Pitkällä aikavälillä tuottavuus on avainroolissa. Nykyisessä kansainvälisessä talousjärjestelmässä avoimen sektorin ja erityisesti yritysten rooli kasvun moottorina on merkittävä. Mitä nopeammin yritykset kasvavat, sitä suuremmalla todennäköisyydellä myös työllisyystilanne paranee ja julkisen talouden haasteet helpottuvat. Kaikki yritykset eivät luonnollisesti pysty markkinoita nopeaan kasvuun. Joskus myös oman markkinaosuuden säilyttäminen voi olla järkevä strategia.

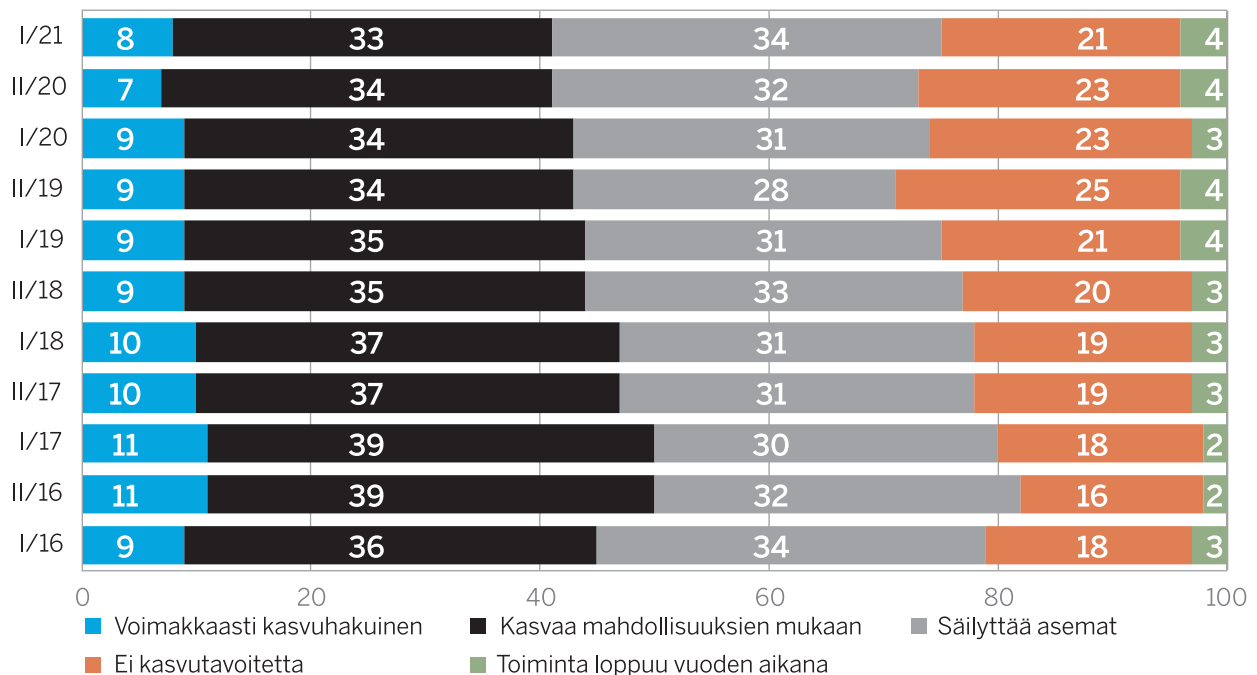
Innovatiivisuudesta puhutaan paljon, ja sen edesauttaminen on miltei jokaisen talouspolitiikkaa koskevan ohjelman päätavoitteita. Innovaatiota voidaan edistää julkisen sektorin rakenteita

muuttamalla ja erinäisillä ohjelmakokonaisuuksilla. Olennaista on kuitenkin yritysten kilpailu markkinoilla ja markkinaosuuksista. Pitkällä aikavälillä innovatiiviset kasvuyritykset pärjäävät ja luovat pohjaa nopealle kasvulle.

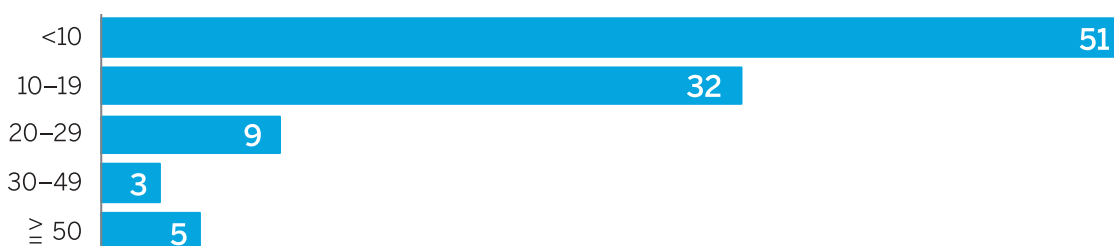
Kasvuyritykset kehittävät ja hyödyntävät olemassa olevaa teknologiaa, ja niiden toiminnasta seuraa positiivisia ulkoisvaikutuksia. Kasvavat yritykset luovat työpaikkoja ja investoivat enemmän kuin muut yritykset. Taloudellinen kasvu on tärkeää paremman kannattavuuden, kilpailuaseman parantamisen ja sitä kautta yhteiskunnan rahoituspohjan vahvistumisen kannalta.

Positiivista on se, että vaikka talous- ja työllisyystilanne on viime vuoden aikana ollut erittäin haastava ja epävarmuus tulevaisuudesta suurta,

Kuva 13: Kasvuhakuisuuden kehitys, % pk-yrityksistä

Kuva 14: Liikevaihdon kasvutavoite vuonna 2020, %

niin voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten määrä on hiukan lisääntynyt syksystä 2020. Myöskään yritysten, jotka aikovat kasvaa mahdollisuuksien mukaan tai säilyttää nykyisen asemansa, määrässä ei ole tapahtunut juurikaan muutosta sitten edellisen tutkimuksen.

Pidemmällä aikavälillä huolta aiheuttaa trendinomainen alenema kasvua mahdollisuuksien mukaan tavoittelevien yritysten määrässä. Kyse on kuitenkin määrältään merkittävästä joukosta. Viisi vuotta sitten näitä yrityksiä oli likimain 40 prosenttia. Nyt niitä on 33 prosenttia.

Tällä kierroksella voimakkaasti kasvuhakuisien pk-yritysten osuus on kahdeksan prosenttia, eli yleistettynä tämä vastaa karkeasti arvioiden 25 000 yritystä. Yhteiskuntapolitiikan tavoitteena tulee olla edesauttaa tämän yritysjoukon tukemista esimerkiksi vientiponnisteluissa sekä mahdollistaa innovatiivisten kasvuyritysten määrän nouseminen.

Katsottaessa liikevaihdon kasvutavoitteen jakauman toista puolta havaitaan, että toimintansa lopettavien yritysten lukumäärä ei ole koronakriisistä huolimatta noussut sitten edellisen barometrin. Neljä prosenttia yrityksistä arvioi toimintansa loppuvan seuraavan vuoden aikana. Tämänhetkisessä taloudellisessa tilanteessa ja ikääntyvässä yhteiskunnassa on välttämätöntä ponnistella sen eteen,

että omistajanvaihdokset ja yrityskaupat onnistuisivat, ja elinvoimaisten yritysten liiketoimintojen jatkuminen varmistuisi.

Asemansa säilyttämään pyrkivien yritysten osuus on käytännössä pysynyt entisellään, mutta huolestuttavaa on pidemmällä aikavälillä kasvutavoitetta vailla olevien yritysten osuuden nousu: Nyt 21 prosentilla yrityksistä ei ole kasvutavoitetta, kun esimerkiksi neljä vuotta sitten osuus oli 16 prosenttia. On kuitenkin huomattava, että nykyisenkin aseman säilyttäminen edellyttää yrityksiltä keskimääräistä kasvua.

Teollisuus toimialana erottuu selvästi kasvuhakuisuudessa, sillä 15 prosentilla yrityksistä on tavoite kasvaa selvästi markkinoita nopeammin. Vastaava osuus kaupan- ja palveluiden toimialalla on kahdeksan prosenttia ja rakentamisen toimialalla neljä prosenttia. Teollisuuden toimiala kohtaa kansainvälistä kilpailua, ja siten kasvuhakuisuus on ehto markkinoilla pärjäämisessä.

Voimakkaimmin kasvua hakevien yritysten määrä korreloi selvästi yrityksen henkilömäärän kanssa. Mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se tavoittelee voimakasta kasvua. Luonnollisesti uusilla tai laajemmilla markkinoilla toimivien yritysten keskuudessa kasvuhakuisuus on yleisempää.

Taulukko 16: Yritysten kasvuhakuisuus, %

	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitetta	Toimintansa lopettava
Kaikki yritykset	8	33	34	21	4
Toimialoittain					
Teollisuus	15	41	29	14	1
Rakentaminen	4	29	39	24	4
Kauppa	8	39	37	12	4
Palvelut	8	32	32	24	4
Kokoluokittain					
alle 5 henkilöä	4	27	34	30	5
5–9 henkilöä	9	40	38	11	2
10–19 henkilöä	12	45	34	8	1
20–49 henkilöä	21	44	29	5	1
yli 50 henkilöä	20	50	28	2	0
Perustamisvuoden mukaan					
ennen 1990	6	30	40	21	4
1990–1999	5	30	39	23	4
2000–2009	6	32	34	24	4
2010 jälkeen	12	39	28	17	3

4.2 UUSIUTUMINEN

Pandemian seurauksena vuonna 2020 talous supistui siitä huolimatta, että pahimmat skenaariot eivät toteutuneet. Yhtä lailla näyttää uskottavalta, että kuluvan vuoden kokonaistaloudellinen kasvu ei muodostu niin positiiviseksi kuin vielä viime vuoden puolella arvioitiin. Tähän on syynä huonon epidemiologisen tilanteen jatkuminen ja pitkittyminen.

Negatiivisen, talousjärjestelmän ulkopuolelta tulleen shokin takia taloudessa tapahtuu arvaamattomia muutoksia, jotka vaativat uutta teknologiaa ja uutta tapaa toimia. Murrosvaiheessa syntyy usein uusia voittajia. Tähän teknologisen kehitykseen ja digitalisaation murrosvaiheeseen mukaan pääsy takaa menestymisen mahdollisuudet myös tulevaisuudessa. Kuluttajien käyttäytyminen muuttuu ja siten yritysten herkkyyks uusiutua vastaamaan muuttuneita tottumuksia nousee avainasemaan. Voittajien joukossa ovat ne pk-yritykset, jotka pystyvät ennakoimaan ja mukautumaan tilanteeseen sekä vauhdittavat omaa uusiutumistaan.

Yritykset hakevat menestystä ja kilpailuetua useasta eri lähteestä. Hieman alle 30 prosenttia yrityksistä on ottanut käyttöön uutta teknologiaa viimeisen vuoden aikana, ja toimialoista teollisuus ja palvelusektori ovat olleet aktiivisimpia.

52 prosenttia yrityksistä on kouluttanut henkilöstöään. Nopeasti kehittyvässä maailmassa osaava henkilöstö on avainasemassa yritysten menestyksen kannalta. Uudistumishalukkuus ilmenee myös siinä, että lähes 40 prosenttia yrityksistä on tuonut markkinoille uusia tuotteita tai palveluita.

Nopea teknologinen kehitys ja haastava taloudellinen ympäristö korostavat myös tarvetta organisoida työ yrityksen sisällä uudella tavalla. Tällaisiin toimiin on ryhtynyt 57 prosenttia yrityksistä. Teollisuudessa tämä osuus on jopa 65 prosenttia. Tämä on yrityksille välttämätöntä, sillä innovaatioiden kansainvälinen ja kansallinen ulottuvuus kietoutuvat yhä tiiviimmin toisiinsa varsinkin, kun toimitaan kansainvälisessä kilpailutilanteessa.

Uudet ideat ja innovaatiot syntyvät erilaisissa verkostoissa. Keskeistä on osaaminen, joka liittyy toimintaympäristöihin, nopeisiin päätöksiin, markkinointiin ja myyntiin. Laajentuminen uusille markkinoille ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotto on edellytys verkostojen laajentamiselle ja uusiin toimintaympäristöihin tutustumiselle. 24 prosenttia yrityksistä on ottanut käyttöön uusia liiketoimintamalleja ja 16 prosenttia yrityksistä on laajentanut toimintaa uusille toimialoille.

Taulukko 17: Yritysten tekemät uusiutumistoimet, %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Investoinnit	74	78	79	72	72
Uuden henkilöstön palkkaaminen	33	39	38	33	30
Henkilöstön koulutus	52	51	46	51	53
Työn organisointi uudella tavalla	57	65	52	59	56
Uusien tuotteiden tai palveluiden lanseeraaminen	38	50	19	50	39
Laajentuminen uusille markkinoille	22	31	21	22	21
Uusien teknologioiden käyttöönotto	28	32	21	27	30
Uusien liiketoimintamallien käyttöönotto	24	23	18	26	26
Toiminnan laajentaminen uusille toimialoille	16	17	16	15	16

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

4.3 KANSAINVÄLISTYMINEN

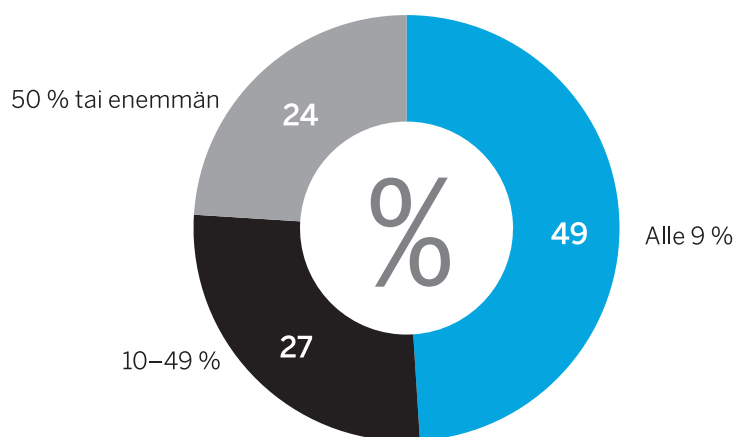
Kansainvälisyys on usealle pk-yritykselle väylä kasvuun ja osaamisperustan vahvistumiseen. Tästä todisteena on myös Tilastokeskuksen ja OECD:n selvitys, josta käy ilmi, että aikavälillä 2008–2019 viennin kasvu on ollut erityisen voimakasta pk-yrityksissä. Yhä useammalle yritykselle se on siis väylä selviytymiselle ja kasvun hakemiselle. Monella toimialalla kasvua on haettava ulkomailta. Kansainvälisille markkinoille lähteminen ja varsinkin siellä menestyminen vaatii pk-yritykseltä merkittävää panostusta. Menestymisestä saatava tuotto on myös kannustin, sillä kansainvälisessä kilpailussa pärjäävät yritykset ovat keskimääräistä tuottavampia ja kasvavat nopeasti.

Pk-yrityksistä 23 prosentilla on liiketoimintaa ulkomailla. Osuus on käytännössä pysynyt ennallaan muutaman viimeisen vuoden ajan. Kansainvälistyneisyyden yleisyys vaihtelee suuresti toimialojen välillä. Teollisuudessa hieman yli puolet yrityksistä toimii kansainvälisen kaupan

piirissä. Määrä on selvästi noussut sitten edellisen tutkimuksen. Syynä voi olla koronakriisin aiheuttama tarve hakea markkinoita kotimaan ulkopuolelta. Rakentaminen on toimialoista toinen ääripää, jossa toiminta keskittyy vahvasti kotimaahan: vain kahdeksalla prosentilla rakentamisen toimialan yrityksistä on ulkomaista liiketoimintaa. Yrityskoon suhteen kansainvälisyys eroaa myös merkittävästi: Niistä yrityksistä, joissa työskentelee yli 50 henkilöä, hieman yli puolet toimii ulkomaankaupan piirissä. Samaan aikaan pienimmistä mikroyrityksistä vain joka kuudennella on liiketoimintaa ulkomailla.

Suoraa tavaroiden vientiä on teollisuuden toimialalla noin 41 prosentilla yrityksistä. Suoraa palvelujen vientiä on 11 prosentilla yrityksistä. Koska Suomen palveluiden vienti kansantalouden tasolla on viimeisten tietojen mukaan hieman suurempaa kuin tavaroiden vienti, tarkoittaa tulos sitä, että palveluiden vienti on erityisen keskittynyttä suurimmille yrityksille.

Kuva 15: Viennin osuus kokonaisliikevaihdosta, %

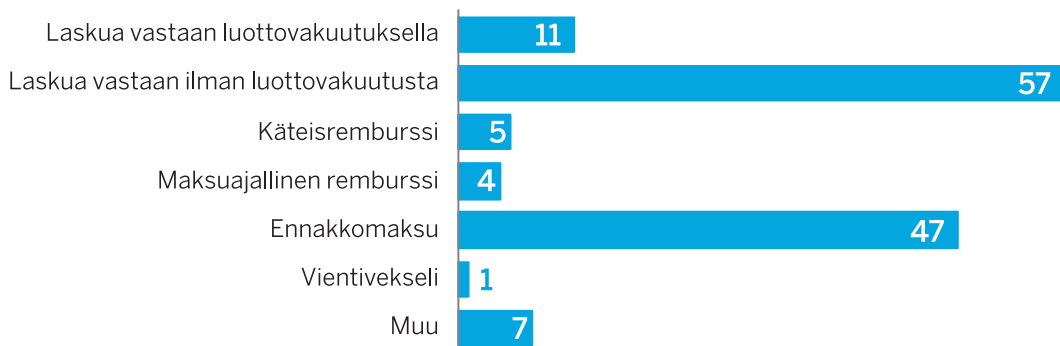
Voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset erottuvat selvästi joukosta kansainvälistymisessä: niistä 56 prosentilla on kansainvälistä liiketoimintaa. Kasvuhakuisten yritysten joukossa vastaava osuus on jo selvästi alhaisempi. Voimakkaasti kasvuhaluisten yritysten joukosta yli neljänneksellä on suuraa vientiä. Tulokset tukevat sitä, että viennin edistäminen tukee kasvua ja työllisyyttä. Yritykset, joilla kasvutavoitteita ei ole, vain hieman yli kymmenen prosenttia on kansainvälistynyt.

Kansainvälistyneistä yrityksistä neljänneksellä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta ylittää 50 prosenttia, ja siten vientitoiminta on yrityksen ensisijainen liikevaihdon lähde. Hieman alle puolella vientiyrityksistä viennin kokonaisosuus liikevaihdosta jää alle kymmeneen prosenttiin.

Vaikka yritysten viennin osuus liikevaihdosta jäisikin alle kymmeneen prosenttiin, vaikutus on todennäköisesti näillekin yrityksille liikevaihtosuuttaan merkittävämpi. Erityisesti näin on, jos vientialueen talous kehittyy positiivisemmin kuin päämarkkina-alueella.

Pk-yritykset vievät tuotteitaan tai palveluitaan yleisimmin laskua vastaan ilman luottovakuutusta. Näin oli tehnyt 57 prosenttia pk-yrityksistä. Määrä on jälleen lähtenyt kasvamaan, mitä voidaan pitää huolestuttavana kehityssuuntana. Joskin täytyy huomata, että koronakriisin vaikutus kehitykseen lienee merkittävä ja asiaa täytyy seurata tarkasti tulevaisuudessa. Noin kymmenen prosenttia on taas vienyt laskua vastaan luottovakuutuksella. Käteisremburssia ja maksuajallista remburssia on käyttänyt yhdeksän prosenttia yrityksistä.

Kuva 16: Vientikaupan rahoitusinstrumenttien käyttö, %

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5. Toimintaympäristö

5.1 PK-YRITYSTEN RAHOITUS

Tiukka pankkitoiminnan sääntely ja yritysten heikentynyt luottokelpoisuus näkyvät pk-yritysten ulkoisen rahoituksen käytössä: barometrin mukaan alle puolella pk-yrityksistä on lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta. Suhteessa syksyn barometriin ulkoisen rahoituksen käyttö on vähentynyt, mutta lainaa pankista tai muusta rahoituslaitoksesta omaavien pk-yritysten osuus on muuttunut viime vuosien aikana hyvin vähän.

Rahoituksen saatavuus näyttäisi säilyneen kuitenkin kohtuullisella tasolla, vaikka rahoitusta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ottaneiden määrä laski kaksi prosenttiyksikköä syksystä. Osaltaan julkiset tukitoimet lienevät ylläpitäneet saatavuutta. Nyt 30 prosenttia yrityksistä raportoi ottaneensa viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ulkoista rahoitusta.

Tällä kierroksella vain kuusi prosenttia pk-yrityksistä kertoi, että ei ole hakenut rahoitusta viimeisen 12 kuukauden aikana, vaikka sille olisi ollut tarvetta. Luku on laskenut selvästi ja se on kohtuullisella tasolla verrattuna siihen, että rahoitusta hakevista yrityksistä neljä prosenttia kertoi saaneensa kielteisen rahoituspäätöksen. Vaikuttaa siltä, että suuri osa rahoitusta tarvitsevista pk-yrityksistä hakee rahoitusta. Syynä hakemattomuuteen ovat ensisijaisesti kireät vakuusvaatimukset ja korkea oman pääoman vaatimus.

Rahoituksen käytössä ei ole suurta muutosta yritysten eri kokoluokissa. Osuudet ovat pysyneet lähes entisellään, ja selvästi yleisintä rahoituksen käyttö on suuremmissa, yli kymmenen hengen pk-yrityksissä. Rahoituksen käyttö on kuitenkin lisääntynyt myös pienemmissä yrityksissä, joista joka

Taulukko 18: Syyt jättää hakematta rahoitusta, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Kireät vakuusvaatimukset	12	5	11	6	15
Rahan korkea hinta	29	30	45	32	22
Rahoituksen huono yleinen saatavuus	11	9	11	12	11
Korkea oman pääoman vaatimus	0	1	0	0	0
Laina-ajan lyhyys	2	1	0	5	3
Vientisaatavien vakuuttamisen vaikeus	12	23	10	11	12
Muu syy	33	30	23	34	37

Taulukko 19: Ulkoisen rahoituksen yleisyys, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On lainaa	45	55	45	55	41
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
On lainaa	36	57	55	58	64

neljäs on viimeisen vuoden aikana hankkinut pankki- tai muuta rahoitusta. Tämä osuus on säilynyt syksyn korkealla tasolla.

Pk-yritykset aikovat hakea rahoitusta seuraavien 12 kuukauden aikana hieman vähemmän kuin edellisen, syksyllä julkaistun barometrin aikaan. Nyt 22 prosenttia vastaajista aikoo hakea rahoitusta, kun alkusyksystä 2020 osuus oli prosenttiyksikön suurempi. Muutoksen taustalla on teollisuuden, rakentamisen ja kaupan yritysten aiempaa pienempi tarve hakea rahoitusta. Toimialojen väliset erot eivät ole juuri muuttuneet. Yleisimmin rahoitusta aiotaan ottaa teollisuudessa.

Yritysten kokoluokittain tarkasteltuna aikoimuksissa hakea rahoitusta ei ole merkittäviä eroja edelliseen barometriin verrattuna. Kaikissa kokoluokissa, 10–19 henkilöä työllistäviä pk-yrityksiä lukuun ottamatta, rahoitusaikomukset ovat nousseet tai säilyneet syksyn tasolla. Suuremmat yritykset aikovat hakea rahoitusta enemmän kuin pienemmät yritykset. Myönteistä rahoituksenottamisaikomuksissa on se, että kasvuhakuisten yritysten kiinnostus ulkoista rahoitusta kohtaan on säilynyt kohtuullisena.

Rahoituksenhakuaikomusten taustalla näkyy poikkeuksellinen tilanne, suuri epävarmuus ja siitä

Taulukko 20: Ulkoisen rahoituksen ottamisaikomukset, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Aikoo ottaa rahoitusta	22	31	24	20	22
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Aikoo ottaa rahoitusta	16	29	31	40	41

Taulukko 21: Ulkoisen rahoituksen tärkein aiottu käyttötarkoitus toimialoittain %, */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Tieto- ja viestintä- tekniikkalaitte/ohjelmistot	8	11	4	5	10
Muut koneet- ja laitteet/ rakennusinvestoinnit	44	56	56	32	42
Kehittämishankkeisiin, ml. henkilöstön osaaminen	22	23	13	20	24
Käyttöpääomaksi kasvuun tai kansainvälistymiseen	22	28	12	33	21
Käyttöpääomaksi suhdan- teista/taloudellisista systä johtuen	20	14	24	20	20
Omistusjärjestelyt/ yrityskaupat	8	9	8	10	8
Vientikauppojen rahoittaminen	2	5	0	5	2
Muu tarkoitus	12	2	16	11	13

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

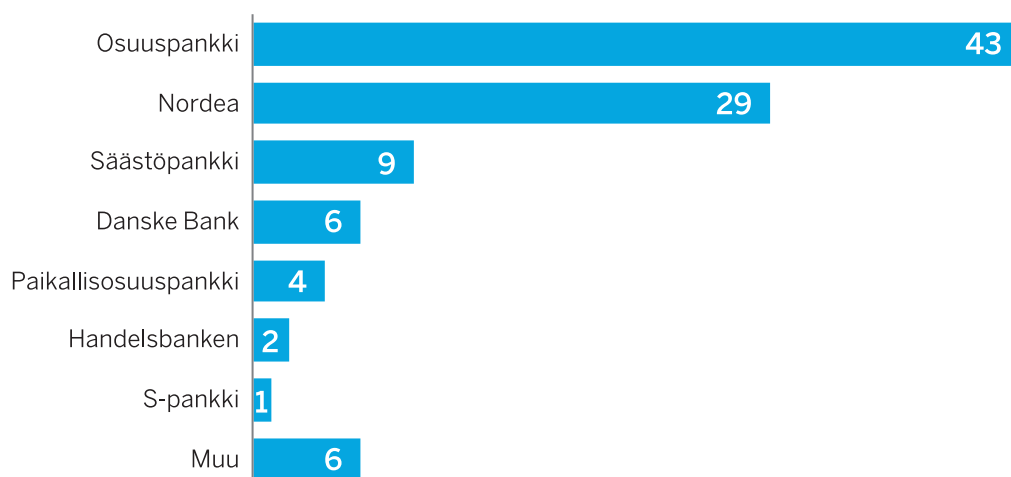
seuraava investointiaktiiviteetin vaihteisuus. Näiltä osin näkymät ovat säilyneet lähes edellisen barometrin tasolla. Näkymien lievä kirkastuminen ja yleisten suhdanneodotusten paraneminen näkyvät siinä, että rahoitusta käyttöpääomaksi hakevien osuuden kasvu on kääntynyt lievään laskuun. Niistä pk-yrityksistä, jotka aikovat hakea rahoitusta, 20 prosenttia hakee sitä yrityksen heikosta tilanteesta johtuvaksi käyttöpääomaksi. Laskua syksystä on yksi prosenttiyksikkö.

Kone- ja laiteinvestointeihin rahoitusta aikoo hakea 44 prosenttia ulkoisen rahoituksen lisäystä suunnittelevista. Aikomukset ovat lisääntyneet

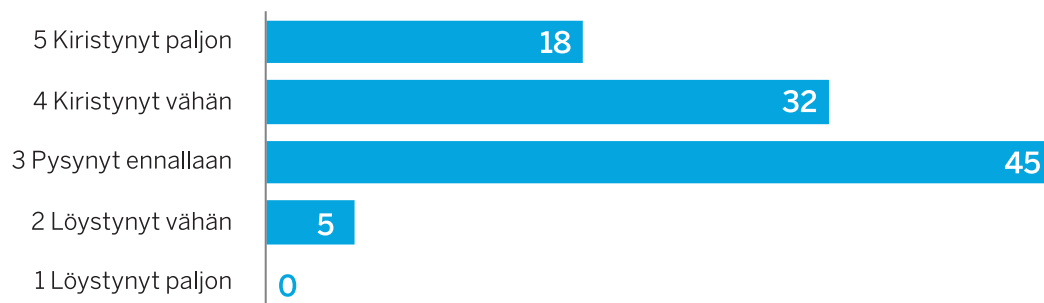
kuusi prosenttiyksiköllä edelliseen barometriin verrattuna. Positiivista on kuitenkin havaita, että yrityksen kasvu- ja kehittämishankkeet ovat pysyneet merkittävänä syinä hakea rahoitusta. Kehittämishankkeisiin rahoitusta aikoo hakea 22 prosenttia. Aikomuksissa on vain lievää laskua syksyn barometriin verrattuna.

Yritysrahoituksen rakenne muuttuu hyvin hitaasti. Pankkikeskeisyys on pk-yritysten rahoituksessa edelleen yleistä, ja se on jälleen noussut viime syksyn väliaikaisen laskun jälkeen. Business Finland ja ELY-keskukset ovat nousseet pankkilainojen tärkeimmiksi vaihtoehtoiksi. Suurta ja

Kuva 17: Yrityksen pääpankki, %

Kuva 18: Rahoittajien luottopolitiikan kiristyminen viimeisen 12 kuukauden aikana, %

nopeaa muutosta saattaa selittää julkisen häiriörahoituksen tarjonta viime vuonna.

Finnveran rooli pankkilainojen vaihtoehtona ja täydentäjänä on säilynyt ennallaan: viidennes rahoituksen hakua suunnittelevista kertoo kääntyvänsä Finnveran puoleen. Finanssikriisin pahimpien vaiheiden aikana osuus oli noin 15 prosenttiyksikköä suurempi. Teollisuusyritykset ovat edelleen kiinnostuneempia Finnverasta rahoittajana kuin muiden toimialojen yritykset.

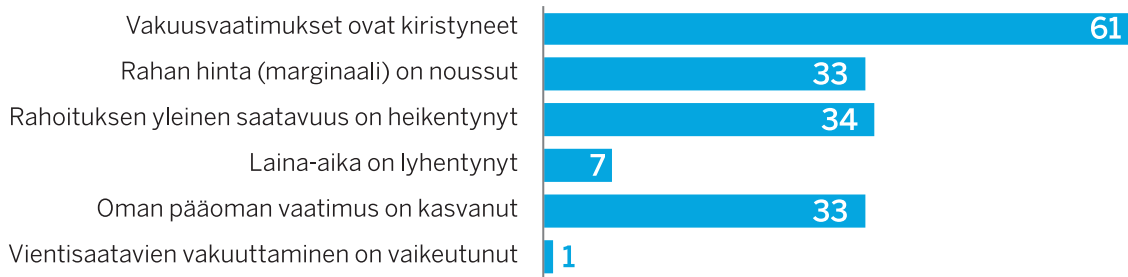
Pankkirahoitusta hakeneista 34 prosenttia kertoi, että rahoituksen saatavuus edellytti Finnveran takausta. Tämä osuus oli korkein voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä. Myös puolet pank-

kirahoitusta hakeneista 10–19 hengen yrityksistä vastasi, että Finnveran takaus oli rahoituksen saamisen edellytyksenä.

Barometrin tulokset osoittavat, että yritysrahoituksen monipuolistuminen on palannut vähitellen takaisin siihen, mitä se oli ennen pandemiaa. Viime vuoden poikkeuksellisen kehityksen jälkeen näyttäisi siltä, että yritysrahoituslähteitä osataan hyödyntää monipuolisemmin kuin aiemmin. Tämä on tärkeää, sillä perinteisen pankkirahoituksen saatavuus yrityksille uhkaa vaikeutua jatkossa. Siksi on hyvä saada uudenlaisia rahoitusmuotoja pk-yrityksille.

Haastavaa tilanteessa on kuitenkin se, että

Kuva 19: Miten luottopolitiikka on kiristynyt, %, */

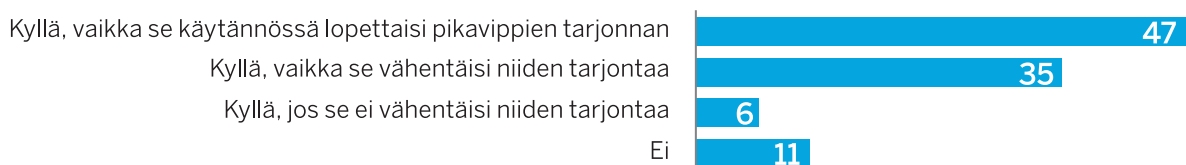
*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 20: Ulkoisen rahoituksen käyttötarkoitus, % yrityksistä, jotka aikovat ottaa rahoitusta seuraavan 12 kuukauden aikana */

*/ Vastajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 21: Korkokaton asettaminen yritysten pikaluotoille, %

uusista rahoituslähteistä suosiotaan voimakkaasti lisänneet toimijat ovat pikaluottoyrityksiä, joiden osuuden kasvu näyttää moninkertaistuneen. Tällä kierroksella niitä on käyttänyt kolme prosenttia pk-yrityksistä. Ne tarjoavat rahoitusta hyvin vaihtelevin ehdoin, ja osittain erittäin korkeilla koroilla.

Pikaluottoyritysten yrityslainoissa korkotasoa ei ole samalla tavalla rajoitettu kuin kuluttajille tarjottavassa rahoituksessa. Tällä kertaa selvitimme Pk-yritysbarometrissa yritysten suhtautumista siihen, tulisiko myös pikaluottoyritysten yrityslainojen korkotasoa rajoittaa, vaikka tämä käytännössä

todennäköisesti tarkoittaisi niiden tarjonnan voimakasta vähenemistä.

Pk-yrityksistä lähes puolet oli valmiit sääntelyyn, vaikka se käytännössä tarkoittaisi lainojen poistumista markkinoilta. Samaan aikaan kuitenkin yli kymmenen prosenttia yrityksistä vastusti sääntelyä. Erityisesti voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset olivat sääntelyä vastaan.

Vaikuttaisi siltä, että pikaluottoyritysten tarjonnalle rahoitukselle on selvää tarvetta tietyissä yritysryhmissä, ja jos tämä rahoituslähde poistuisi, voisi sen korvaaminen osoittautua haastavaksi.

Taulukko 22: Ulkoisen rahoituksen aiotut lähteet, % */

	Pankki	Rahoitusyhtiö	Finnvera	ELY-keskus	Business Finland	Yksityinen henkilösijoittaja	Pääomasijoitusyhtiö	Vakuutusyhtiö	Tesi	Joukkorahoitus	Velkakirjat	Listautuminen	Pikaluottoyritys
Kaikki yritykset	66	25	20	21	21	9	7	3	2	2	1	0	3
Toimialoittain													
Teollisuus	72	27	28	30	29	8	5	1	3	2	1	1	1
Rakentaminen	73	32	21	13	10	4	4	5	0	1	0	0	5
Kauppa	69	17	22	17	18	13	3	2	3	0	0	0	4
Palvelut	61	26	17	22	24	9	8	3	2	3	1	0	3
Kasvuhakuisuuden mukaan													
Voimakkaasti kasvuhakuiset	60	21	31	26	41	18	17	5	6	4	3	1	1
Kasvuhakuiset	68	25	22	23	22	9	6	2	1	2	0	0	3
Asemansa säilyttäjät	68	28	13	18	11	3	2	3	1	0	1	0	4
Ei kasvutavoitetta	64	30	8	11	9	4	1	2	0	1	0	0	3
Perustamisvuoden mukaan													
ennen 1990	76	29	14	13	12	1	2	3	1	1	1	0	2
1990–1999	71	31	15	16	18	6	2	3	1	0	0	0	2
2000–2009	65	24	22	19	18	8	6	3	1	3	1	0	3
2010 jälkeen	59	22	24	28	31	15	11	2	3	3	1	1	5

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.2 MAKSUVAIKEUDET

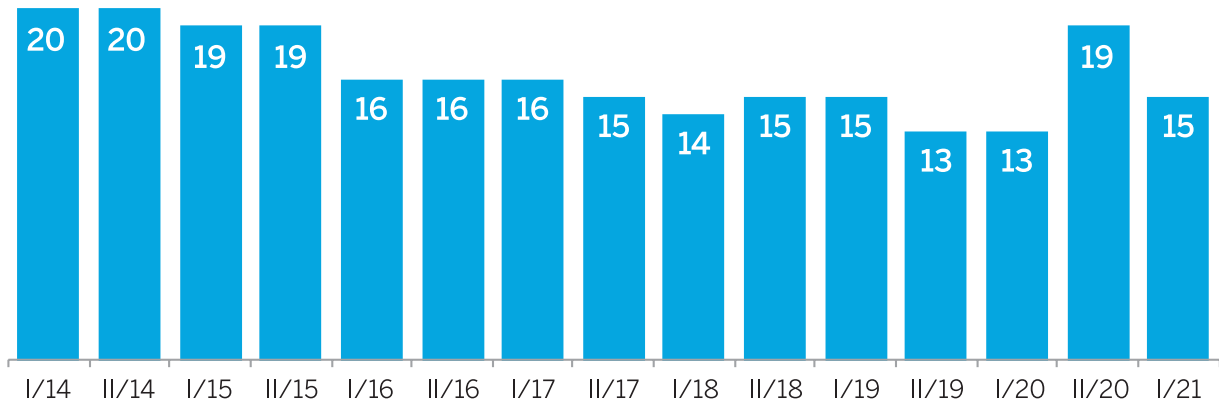
Vaikka viime vuosi kokonaisuudessa oli pk-yrityksille hyvin vaikea, maksuvaikeuksissa olevien yritysten määrän kasvu tasaantui ja kääntyi loppuvuonna laskuun. Tällä kertaa 15 prosenttia yrityksistä raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Osuus on laskenut syksyn 2020 Pk-yritysbarometrissa neljällä prosenttiyksiköllä. Maksuvaikeuksia kokeneiden yritysten osuus on edelleen suuri, mutta maksuvaikeuksien määrä ei näyttäisi kasvaneen ainakaan tässä vaiheessa pahimpien skenaarioiden mukaisesti.

Eniten maksuvaikeuksia on rakentamisessa, kaupassa ja palveluissa, joissa yrityksistä joka kuudes raportoi vaikeuksista hoitaa maksujaan

viimeksi kuluneen kolmen kuukauden aikana. Maksuvaikeuksien kehityksessä ei toimialojen välillä kuitenkaan ole juurikaan eroja, vaan kaikilla päätoimialoilla maksuvaikeudet ovat vähentyneet selvästi.

Työllisyyden ja talouskasvun näkökulmasta on helpottavaa, että voimakkaasti kasvuhakuisilla yrityksillä maksuvaikeudet ovat vähentyneet enemmän kuin muilla pk-yrityksillä. Yritysten elinkaaren näkökulmasta on positiivista havaita, että nuorempien yritysten tilanne on parantunut hieman nopeammin kuin muilla, eivätkä ne ainakaan tällä hetkellä kamppaile maksuongelmien kanssa oleellisesti useammin kuin muut pk-yritykset.

Kuva 21: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet viimeisen 3 kuukauden aikana, %

Taulukko 23: Pk-yritysten omat maksuvaikeudet, %

Toimialoittain					
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Yrityksellä maksuvaikeuksia	15	14	16	15	15
Kasvuhakuisuuden mukaan					
	Voimakkaasti kasvuhakuiset	Kasvuhakuiset	Asemansa säilyttäjät	Ei kasvutavoitteita	Toimintaansa lopettavat
Yrityksellä maksuvaikeuksia	16	14	17	11	32
Kokoluokittain					
	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Yrityksellä maksuvaikeuksia	16	15	13	10	6
Perustamisvuoden mukaan					
	ennen 1990	1990–1999	2000–2009	2010 jälkeen	
Yrityksellä maksuvaikeuksia	11	15	16	17	

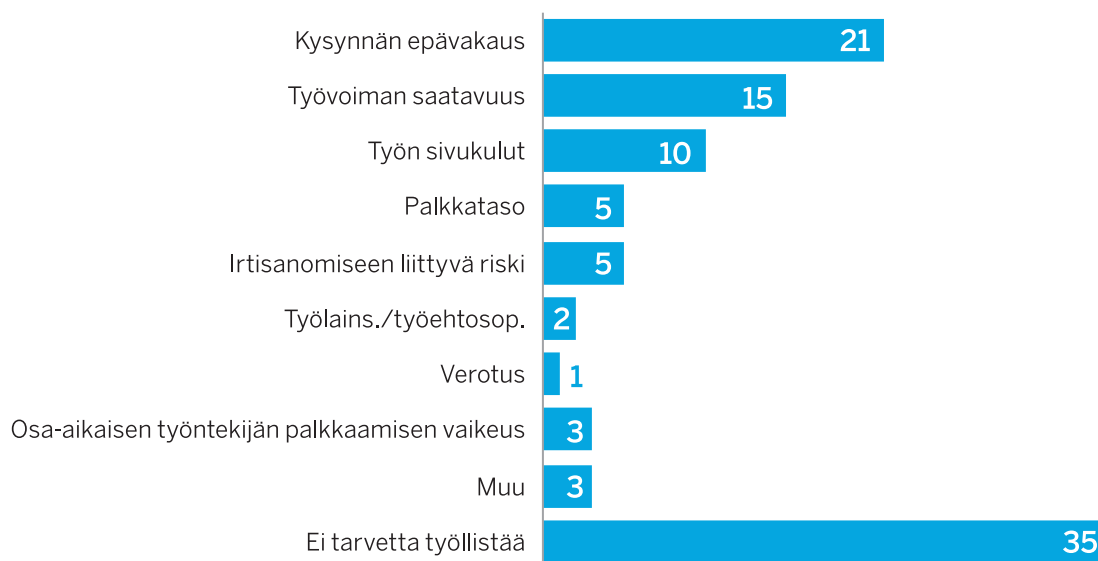
5.3 TYÖLLISTÄMINEN JA OSAAVAN TYÖVOIMAN TURVAAMINEN

Kysynnän riittämättömyys on selvästi useammin lisätyövoiman palkkaamiseen este kuin vuosi sitten. Yritysten tarve työllistää on laskenut. Työn sivukulut ovat kymmenellä prosentilla kynnys palkkaamiseen.

Pandemian aikanakin työvoiman saatavuus on yhä yksi keskeisimmistä syistä siihen, miksi

yritykset eivät palkkaa lisätyövoimaa. Reilusti yli puolet yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan kasvua jossain määrin. Hieman yli kymmenen prosenttia kokee tämän kasvun merkittävänä esteenä. Rakentamisessa ja teollisuudessa työvoiman saatavuus koetaan toimialoittain katsottuna

Kuva 23: Työllistämisen pahin este, % pk-yrityksistä

Taulukko 24: Pk-yrityksen työllistämisen pahin este, %

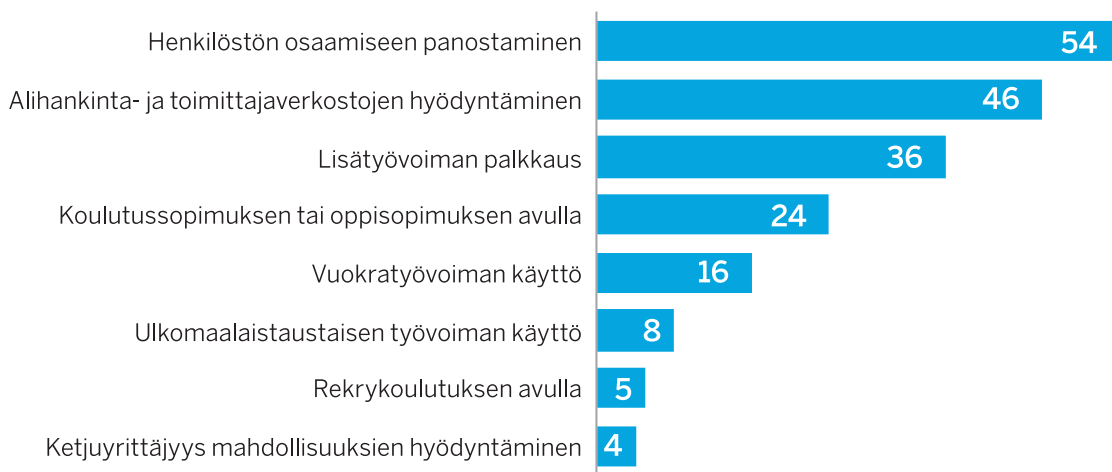
	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Ei tarvetta työllistää	35	25	24	33	40
Pahin este niissä yrityksissä, joissa tarvetta työllistää					
Kysynnän riittämättömyys tai epävakaous	21	27	22	19	20
Palkkataso	5	6	4	7	5
Työn sivukulut	10	9	14	13	8
Irtisanomiseen liittyvä riski	4	6	5	7	3
Muu lainsäädäntö tai työehtosopimus	2	1	2	2	2
Työvoiman saatavuus	15	17	22	12	15
Verotus	1	2	1	2	1
Osa-aikaisen työntekijän palkkaamisen vaikeus	3	3	3	3	3
Muu	2	2	2	1	2

haasteellisimmaksi. Mitä kasvuhakuisempi yritys on, sitä enemmän työvoiman saatavuus koetaan esteeksi.

Henkilöstön osaamisen panostaminen sekä alihankinta- ja toimittajaverkostojen hyödyntäminen ovat keskeisiä tapoja turvata osaavan työvoiman saatavuus. Henkilöstön kehittämiseen panostetaan

suhteellisesti eniten palveluissa ja kaupassa. Alihankintaverkostojen rakentaminen on yleisintä rakentamisessa. Yli kolmannes näkee lisätyövoiman palkkaamisen keskeisenä keinona varmistaa osaavan työvoiman saatavuus. Myös koulutus- ja oppisopimusten hyödyntäminen nähdään tärkeänä keinona.

Kuva 24: Keinot varmistaa osaavan työvoiman saanti, %

* / Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 25: Osaavan työvoiman saatavuuden vaikutus, %

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
On kasvun merkittävä este	12	14	19	7	11
Rajoittaa jossain määrin kasvua	40	44	47	39	37
Yritys saa riittävästi osaavaa työvoimaa	48	43	34	54	51

5.4 SUHDANNETILANTEeseen SOPEUTUMINEN

Vaikea taloustilanne heijastuu yritysten sopeuttamistarpeeseen. Nyt neljännes yrityksistä suunnittelee sopeuttamistoimia. Tarve on kasvanut vuoden takaisesta noin kymmenen prosenttiyksikköä. Sopeuttamistarve on lisääntynyt eniten voimakkaasti kasvuhakuisilla ja toimintaansa lopettavilla yrityksillä. Toimialoittain tarkasteltuna sopeuttamistarve on suurin teollisuudessa.

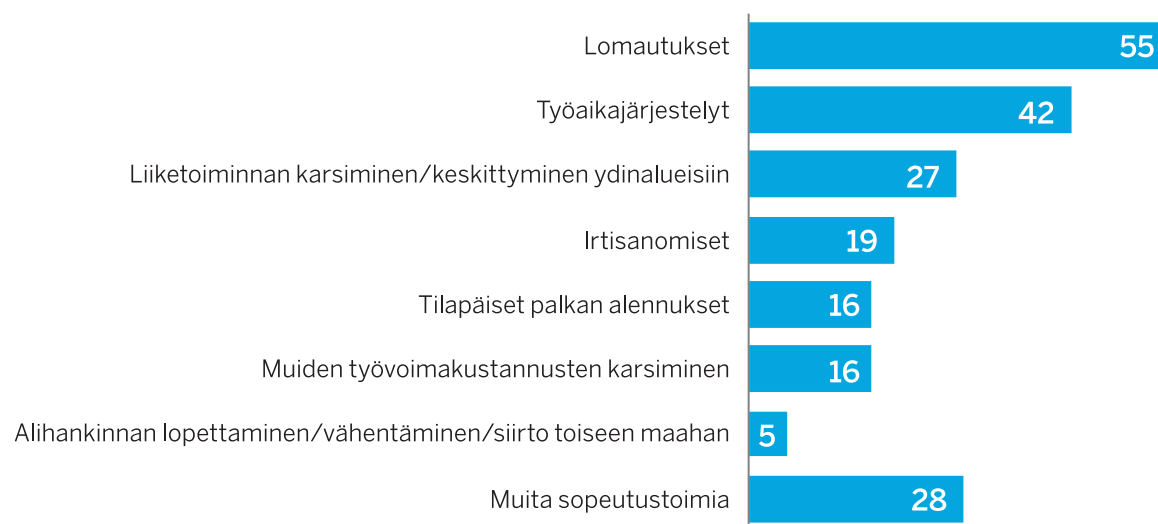
Lomautukset ja erilaiset työaikajärjestelyt ovat sopeuttamistoimista yleisimpiä keinoja. Lomautukset ovat käytetyimpiä sopeuttamistoimia teollisuudessa ja rakentamisessa. Työaikajär-

jestelyjä tehdään eniten teollisuudessa ja palveluissa.

Tilapäiset palkan alennukset ovat kasvaneet kriisin myötä verrattuna vuoden takaiseen. Niitä käytetään toimenä 16 prosentissa sopeuttamistarpeen omaavista yrityksistä. Palkanalennuksia käytetään pienissä yrityksissä enemmän kuin suuremmissa.

Irtisanomisia suunnitellaan noin viidenneksessä niistä yrityksistä, joilla on tarve sopeuttaa. Kokoluokittain tarkastellessa pienimmässä, alle viiden henkilön yrityksissä, suunnitellaan vähiten irtisanomisia.

Kuva 24: Pk-yritysten suunnittelemat sopeuttamistoimet, % pk-yrityksistä, jotka suunnittelevat tekevänsä toimia */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 26: Pk-yritysten suunnitellut sopeuttamistoimet toimialoittain, % */

	Kaikki yritykset	Teollisuus	Rakentaminen	Kauppa	Palvelut
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	25	33	27	22	25
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	55	74	69	50	49
Irtisanomiset	19	19	22	21	17
Työaikajärjestelyt	42	50	34	39	43
Tilapäiset palkan alennukset	16	11	8	15	20
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	16	8	14	14	19
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	5	7	5	7	5
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	27	17	25	26	30
Muut	28	17	20	29	32

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Taulukko 27: Pk-yritysten suunnitellut sopeuttamistoimet kokoluokittain, % */

	alle 5 henkilöä	5–9 henkilöä	10–19 henkilöä	20–49 henkilöä	yli 50 henkilöä
Suunnittelemassa sopeuttamistoimia	21	30	30	36	33
Sopeuttamistoimet yrityksissä, jotka ovat suunnittelemassa					
Lomautukset	25	80	84	85	93
Irtisanomiset	9	25	31	30	31
Työaikajärjestelyt	37	47	43	50	50
Tilapäiset palkan alennukset	25	7	9	9	9
Muiden työvoimakustannusten karsiminen	18	14	14	15	11
Alihankinnan vähentäminen tai siirtäminen	4	4	6	11	10
Liiketoiminnan karsiminen ja keskittyminen ydinalueelle	31	26	21	20	21
Muut	38	18	18	21	20

5.5 PK-YRITYSTEN YHTEISTYÖ OPPILAITOSTEN JA TUTKIMUSLAITOSTEN KANSSA

Lähes 40 prosenttia kaikista pk-yrityksistä tekee yhteistyötä oppilaitosten tai tutkimuslaitosten tai molempien kanssa. Ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut korostuvat pk-yritysten yhteistyötahoina. Yhteistyön muotona korostuvat koulutusyhteistyö ja opinnäytteiden tekeminen.

Ammatillisten oppilaitosten kanssa yhteistyötä tekee pk-yrityksistä 25 prosenttia ja ammattikorkeakoulujen kanssa 11 prosenttia. Yliopistojen kanssa yhteistyötä tekee yrityksistä seitsemän prosenttia ja tutkimuslaitosten kanssa neljä prosenttia.

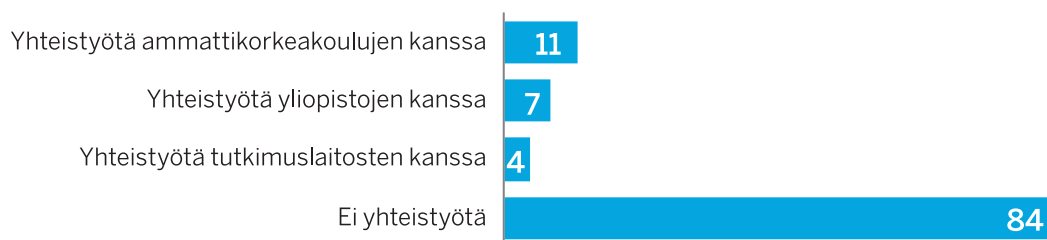
Pk-yritysten yhteistyö korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa on samalla tasolla kuin kaksi vuotta sitten, jolloin asiaa viimeksi kysyttiin. Vaikuttaakin siltä, että pandemialla ei ole ollut

merkittävää vaikutusta pk-yritysten yhteistyöhön korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Toisaalta pitkällä aikavälillä tarkasteltuna on kuitenkin havaittavissa, että yritysten korkeakoulu- ja tutkimuslaitosyhteistyö on vähentynyt esimerkiksi 2010-luvun alkuun verrattuna.

Yhteistyön muodot olivat moninaiset. Ammattioppilaitosten, muiden koulutuspalvelujen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa tehtiin ennen kaikkea koulutusyhteistyötä, opinnäytteitä ja innovaatioihin liittyvää kehittämistä. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa tehtiin yhteistyötä niin ikään koulutuksen, opinnäytteiden ja innovaatioihin liittyvä kehittämisen kanssa.

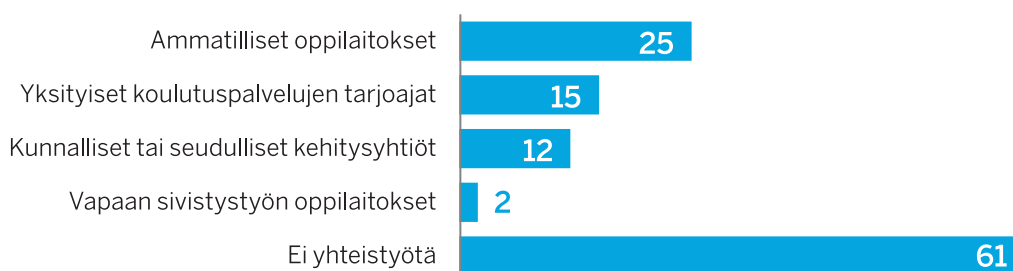
Teollisuusyritysten yhteistyö painottuu selvästi

Kuva 26: Yhteistyön yleisyys korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 27: Yhteistyön yleisyys muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

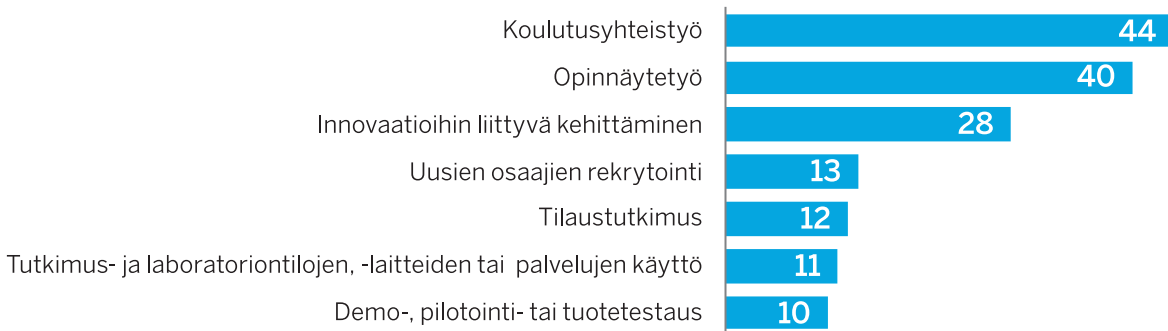
muita toimialoja yleisemmin innovaatioiden kehittämiseen sekä tutkimuslaitteiden ja -tilojen ja palvelujen käyttöön. Rakennusalaalla teetetään toimialoista useimmin opinnäytetöitä. Koulutukseen liittyvä yhteistyö on yleisintä kaupan ja palvelujen aloilla.

Yhteistyön tuloksena on yleisimmin ollut tietopohjan ja osaamisen vahvistuminen. Seuraavaksi yleisimpiä tuloksia ovat parempi näkemys tulevaisuuden kehitystrendeistä ja markkinoista sekä uuden teknologian, menetelmän tai laitteen

käyttöönotto. Myös demonstrointi, pilotointi ja tuotetestaus olivat kohtuullisen yleisiä.

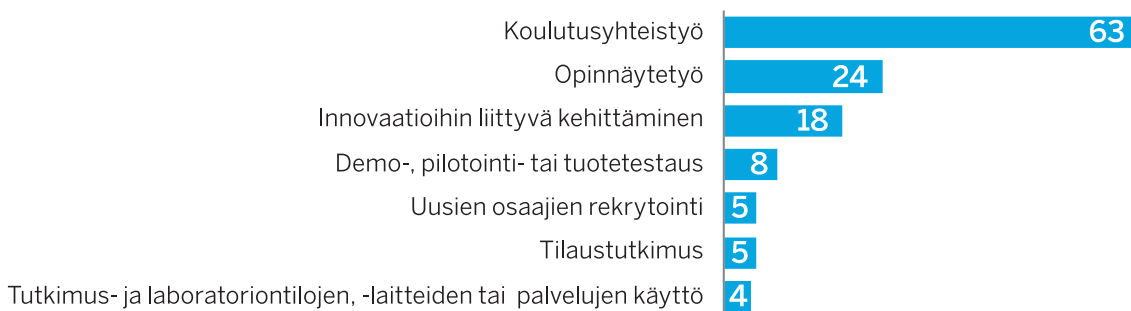
Toimialoittain tarkasteltuna teollisuusyritykset saavuttavat yhteistyön avulla uusia kansainvälisiä markkinoita. Muihin toimialoihin verrattuna kaupassa ja palveluissa korostuu tulevaisuuden trendien ja markkinoiden ymmärtäminen. Rakentamisessa vastaavasti yhteistyö johtaa muita useammin uuden teknologian, menetelmän tai laitteen käyttöönottoon.

Kuva 28: Yhteistyön muodot korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 29: Yhteistyön muodot muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyritysten kanssa, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 30: Mihin yhteistyö on yrityksissä johtanut tai johtamassa korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

Kuva 31: Mihin yhteistyö on yrityksissä johtanut tai johtamassa muiden koulutuksen tarjoajien ja kehitysyhtiöiden kanssa, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

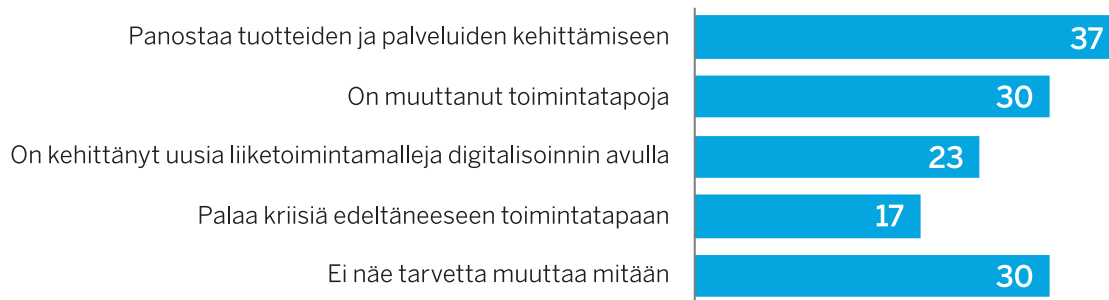
5.6 PK-YRITYSTEN VALMISTAUTUMINEN PANDEMIAN JÄLKEISEEN AIKAAN

Käsillä oleva kriisi muuttanee toimintaympäristöä pysyvästi. Nämä muutokset vaikuttavat yritysten menestyksen edellytyksiin. Pärjätäkseen pk-yritysten tulee mukauttaa toimintaansa muutoksiin reagoiden.

Pandemian takia kulutuskäyttäytyminen muuttuu pysyvästi. Muutos, jonka odotettiin tapahtuvan seuraavan 5–10 vuoden aikana tapahtuukin nyt vuoden sisällä. Kysynnän kasvu tapahtuu uusissa kanavissa niin kuluttajakaupassa, kuin yritysten välisessä kaupassa. Muuttuva toimintaympäristö haastaa perinteiset tavat tavoittaa asiakkaita. Tämä muutos jää osin pysyväksi.

Pk-yritykset ovat havainneet toimintaympäristön muutokset, ja yli puolet yrityksistä on valmistautunut tulevaan. Uusia tuotteita ja palveluja on kehittänyt 37 prosenttia yrityksistä ja toimintatapaan on muokannut lähes joka kolmas. Myös digitalisoituminen on ottanut suuren loikan eteenpäin. Samaan aikaan kuitenkin noin kolmannes pk-yrityksistä ei tunnista tarvetta muutokseen, ja noin kuudesosa uskoo pärjäävänsä palaamalla vanhoihin toimintatapoihin.

Kuva 32: Pk-yritysten toimet pandemian jälkeiseen tulevaisuuteen sopeutumiseksi, %, */

*/ Vastaajat ovat voineet valita useamman kuin yhden vaihtoehdon.

5.7 OMISTAJANVAIHDOKSET

Liiketoiminnan siirtäminen yrityskaupalla, sukupolvenvaihdoksella tai muulla omistajanvaihdoksella luo yritystoiminnalle mahdollisuuden jatkaa. Pk-yrityksistä lähes 40 prosenttia suunnittelee toteuttavansa omistajanvaihdoksen seuraavan kymmenen vuoden aikana. Kahden seuraavan vuoden aikana omistajanvaihdos on suunnitelmien mukaan edessä 12 prosentilla yrityksistä. Yleistettynä tämä tarkoittaa karkeasti arvioiden sitä, että noin 30 000 pientä ja keskisuurta yritystä suunnittelee omistajanvaihdosta seuraavan kahden vuoden aikana.

Suhteellisesti eniten omistajanvaihdoksia harmitaan kaupan alalla, jossa omistajanvaihdos on odotettavissa kymmenen vuoden aikana lähes puolessa yrityksistä. Kasvuhaluukkuuden mukaan tarkasteltuna omistajanvaihdoksia suunnitellaan eniten voimakkaasti kasvuhaluukkaissa yrityksissä: niistä 46 prosenttia suunnittelee omistajanvaihdosta seuraavan 10 vuoden sisällä.

Omistajanvaihdos mahdollistaa yrityksen saavutuksien säilyttämisen ja yrityksen kehittämisen

eteenpäin. Pk-yrityksistä yli puolet seuraa aktiivisesti yrityksen arvon kehittymistä. Yleisintä tämä on voimakkaasti kasvuhakuisissa yrityksissä, joista 76 prosenttia haluaa pysyä ajan tasalla yrityksen arvosta.

Onnistuneen omistajanvaihdoksen takeena on hyvä valmistelu. Omistajanvaihdoksessa tarvitaan usein ulkopuolista neuvontaa. Oman alueen julkiset maksuttomat omistajanvaihdospalvelut ovat houkuttelevin vaihtoehto antamaan apua tilanteessa. Myös tilitoimistojen puoleen kääntyttäisiin useasti avun tarpeessa. Konsultteja ja asianajajatoimistoja käyttäisivät laajemmin suurimmat pk-yritykset.

Yrityksen laajentamista tai perustamista harkitsevalle yrityksen tai liiketoiminnan ostaminen on varteenotettava vaihtoehto. Pk-yrityksistä 11 prosenttia on kiinnostunut ostamaan yrityksen tai liiketoiminnan seuraavan kahden vuoden aikana. Ostohaluukkaista yrityksistä ulkopuolista rahoitusta tarvitsee 78 prosenttia.

Kuva 33: Pk-yritysten suunnittelemat omistajanvaihdokset, %

Kuva 34: Omistajanvaihdoksia suunnittelevien pk-yritysten avun lähteet, %

6. Yhteenvedo alueellisista tuloksista

Suhdanneodotukset paranivat kaikilla alueilla viime syksyn barometristä. Eniten näkymät parantuivat puolessa vuodessa Keski-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla. Koko maan parhaat odotukset ovat pääkaupunkiseudulla. Monien alueiden – kuten Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin – näkymät ovat vielä selvästi negatiiviset. Lapissa saldoluku nousi kuitenkin 16 yksiköllä viime syksystä.

Odotukset henkilöstön määrän muutoksesta kääntyivät koko maan osalta positiiviseksi, mutta kaikilla alueilla näkymät eivät ole yhtä positiiviset. Lapissa, Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla odotukset henkilöstön määrän muutoksesta ovat heikoimmat. Positiivisimmat näkymät henkilökunnan määrän kehityksestä ovat Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja pääkaupunkiseudulla. Saldoluku laski viime syksystä eniten Etelä-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä. Vastaavasti suurin saldoluvun nousu nähtiin Kymenlaaksossa ja Lapissa.

Pk-sektorin vientiyritysten odotukset viennin kasvusta ovat kaikilla alueilla positiiviset. Koko maassa saldoluku nousi kymmenellä yksiköllä verrattuna syksyn barometriin. Vientinäkymät vahvistuivat muutamaa aluetta lukuun ottamatta kaikilla alueilla. Jyrkintä nousua nähtiin Keski-Pohjanmaalla,

Keski-Suomessa ja Kymenlaaksossa. Etelä-Savossa saldoluku laski 19 yksiköllä ja Etelä-Karjalassa yhdeksällä yksiköllä. Positiivisimmat vientinäkymät ovat Keski-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa. Heikoin saldoluku vientiodotuksien osalta on Uudellamaalla.

Tuonnin odotukset koko maassa nousivat puolen vuoden takaisesta kymmenellä yksiköllä. Eniten odotukset nousivat Keski-Suomessa ja Kymenlaaksossa. Suurimmat odotukset tuonnissa ovat Keski-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa. Heikoimmat näkymät ovat Lapissa, jossa saldoluku oli ainoana alueena negatiivinen. Satakunnassa ja Kainuussa tuontiodotusten saldoluku oli nolla.

Kaikkien alueiden investointien saldoluku oli syksyn barometrin tapaan miinusmerkkinen. Useamman vuoden jatkunut investointien negatiivinen vire ja koronakriisin aiheuttama selvä pudotus investoinneissa on huolestuttavaa pitkän aikavälin kasvun kannalta. Heikoimmat näkymät ovat Lapissa, Etelä-Pohjanmaalla ja Satakunnassa. Vähiten odotukset ovat negatiivisella puolella Pirkanmaalla ja Rannikko-Pohjanmaalla. Eniten investointinäkymät parantuivat viime syksystä Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa. Saldoluvut jäivät kuitenkin selvästi negatiiviseksi.

Taulukko 28: Suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan 12 kuukauden aikana

	Yleiset suhdannenäkymät	Liikevaihto	Henkilökunnan määrä	Investointien arvo	Vientiyritysten odotukset viennin arvosta	Tuontiyritysten odotukset tuonnin arvosta	Tuotantokustannukset	Kannattavuus	Vaka-varaisuus	Innovaatiot, tuotanto ja tuotteiden kehitys
Etelä-Karjala	2	22	-1	-18	13	10	35	1	3	4
Etelä-Pohjanmaa	-10	2	-4	-20	19	9	32	-8	5	4
Etelä-Savo	-3	2	-2	-10	24	19	28	-2	14	10
Helsinki	8	17	6	-10	25	13	22	5	13	17
Häme	-3	8	-4	-15	29	21	31	-7	2	9
Kainuu	5	26	9	-8	37	0	27	15	20	7
Keski-Pohjanmaa	9	18	9	-8	43	34	36	1	23	24
Keski-Suomi	-1	9	1	-11	40	14	34	-3	8	5
Kymenlaakso	0	7	-2	-16	24	32	34	-3	4	6
Lappi	-5	2	-6	-26	12	-1	23	-7	-1	-4
Pirkanmaan Yrittäjät	8	20	9	-5	29	24	34	4	12	13
Rannikko-Pohjanmaa	4	14	7	-4	34	14	38	-6	1	20
Pohjois-Pohjanmaa	-7	4	2	-13	12	4	24	-5	9	9
Pohjois-Karjala	5	19	5	-6	28	19	36	3	14	13
Pohjois-Savo	-1	10	-1	-16	34	15	31	-1	5	10
Päijät-Häme	2	15	-3	-8	15	9	31	-1	0	8
Pääkaupunki-seutu	13	22	9	-11	23	19	26	7	17	15
Satakunta	3	11	1	-19	22	0	32	6	7	10
Uusimaa	2	9	4	-15	6	19	34	-4	0	11
Varsinais-Suomi	1	14	5	-14	26	26	30	-2	6	5
Koko maa	3	13	3	-13	24	16	30	0	8	10

Pk-yritysbarometrin aluejako

1. **Uusimaa, erilliset raportit:**

- Helsinki
- Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
- Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)

2. **Varsinais-Suomi**

3. **Satakunta**

4. **Kanta-Häme**

5. **Päijät-Häme**

6. **Pirkanmaa**

7. **Kymenlaakso**

8. **Etelä-Karjala**

9. **Etelä-Savo**

10. **Pohjois-Savo**

11. **Pohjois-Karjala**

12. **Keski-Suomi**

13. **Etelä-Pohjanmaa**

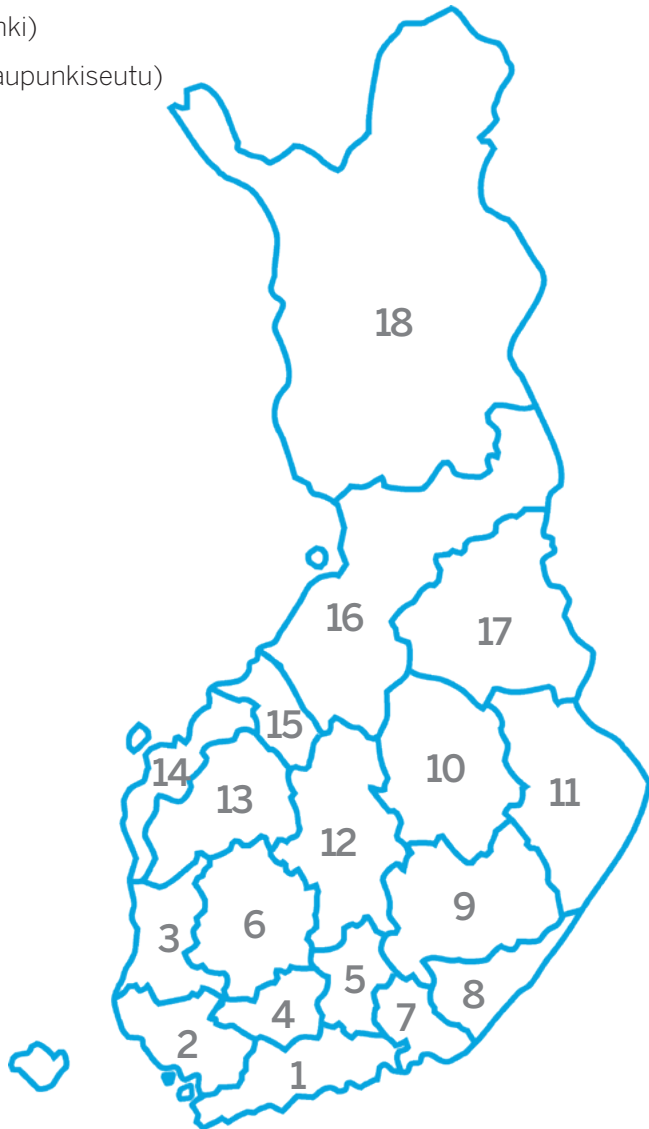
14. **Pohjanmaa**

15. **Keski-Pohjanmaa**

16. **Pohjois-Pohjanmaa**

17. **Kainuu**

18. **Lappi**

Lisäksi tehdään raportit Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pohjanmaan ja Uudenmaan ELY-alueille sekä Keski-Pohjanmaan Yrittäjien alueelle.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
 PL 999, 00101 Helsinki
 toimisto@yrittajat.fi, puhelin 09 229 221
 yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

Valtakatu 51, 53100 Lappeenranta
 www.yrittajat.fi/etelakarjala
 ekytoimisto@yrittajat.fi, puh. 050 325 7518

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
 www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
 epy@yrittajat.fi, puh. 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

Maaherrankatu 14, 50100 Mikkeli
 www.yrittajat.fi/etelasavo
 esy@yrittajat.fi, puh. 0500 651 312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

Urho Kekkosen katu 2 C, 00100 Helsinki
 www.yrittajat.fi/helsinki
 toimisto.helsinki@yrittajat.fi, puh. 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

Sibeliuksenkatu 11 A 1, 13100 Hämeenlinna
 www.yrittajat.fi/hame
 hame@yrittajat.fi, puh. 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
 www.yrittajat.fi/kainuu
 kainuu@yrittajat.fi, puh. 044 7287 101

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
 www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
 kpy@yrittajat.fi, puh. 06 831 5292

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

Lutakonaukio 7, 40100 Jyväskylä
 www.yrittajat.fi/keskisuomi
 ksy@yrittajat.fi, puh. 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

Käsityöläiskatu 4, 4. krs., 45100 Kouvola
 www.yrittajat.fi/kymi
 toimisto.kymi@yrittajat.fi, puh. 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

Aittatie 3, 96100 Rovaniemi
 www.yrittajat.fi/lappi
 toimisto.lappi@yrittajat.fi,
 puh. 0400 898 200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

Kehräsaari B, 2. krs, 33200 Tampere
 www.yrittajat.fi/pirkanmaa
 toimisto@pirkanmaanyrittajat.fi, puh. 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

Länsikatu 15, 80110 Joensuu
 www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
 merja.blomberg@yrittajat.fi, puh. 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Isokatu 4, 90100 Oulu
 www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
 ppy@yrittajat.fi, puh. 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

Vesijärvenkatu 15, 15140 Lahti
 www.yrittajat.fi/paijathame
 toimisto@phyrittajat.fi, puh. 050 566 0343

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

Otakaari 5 A/A Grid/Espoon Yrittäjät
 PL 13100, 00076 AALTO
 www.yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
 psy@yrittajat.fi, puh. 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

Raastuvankatu 12-14 D, 65100 Vaasa
 www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
 toimisto.rannikko-pohjanmaa@yrittajat.fi,
 puh. 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

Isolinnankatu 24, 28100 Pori
 www.yrittajat.fi/satakunta
 satakunta@yrittajat.fi, puh. 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

Kauppakatu 28 B, 3. krs, 70110 Kuopio
 www.yrittajat.fi/savo
 savo@yrittajat.fi, puh. 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
 www.yrittajat.fi/uusimaa
 uusimaa@yrittajat.fi, puh. 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

Brahenkatu 20, 20100 Turku
 www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
 vsy@yrittajat.fi, puh. 02 275 7100

FINNVERA OYJ

Vaihde 029 460 11
Puhelinpalvelu 029 460 2580
Sähköposti etunimi.sukunimi@finnvera.fi
www.finnvera.fi

PÄÄKONTTORIT**HELSINKI**

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

TOIMIPISTEET**HELSINKI**

Porkkalankatu 1, PL 1010, 00101 Helsinki

JOENSUU

Länsikatu 15, rak. 3 B, 80110 Joensuu

JYVÄSKYLÄ

Piippukatu 11, 40100 Jyväskylä

KAJAANI

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani

KUOPIO

Kallanranta 11, PL 1127, 70111 Kuopio

LAHTI

Askonkatu 2, 7. krs, 15140 Lahti

LAPPEENRANTA

Brahenkatu 4, 53100 Lappeenranta

MIKKELI

Jääkärintie 10 A, 2. krs, 50100 Mikkeli

OULU

Sepänkatu 20, 90100 Oulu

PORI

Itäpuisto 7, 5. krs, 28100 Pori

ROVANIEMI

Rovakatu 28, 96200 Rovaniemi

SEINÄJOKI

Frami D, Tiedekatu 2, 60320 Seinäjoki

TAMPERE

Kalevantie 2, 33100 Tampere

TURKU

Humalistonkatu 1, 20100 Turku

VAASA

Virastotalo, Wolffintie 35, 65200 Vaasa

PIETARIN EDUSTUSTO

Timo Pietiläinen

(rus +7 921 096 9304

fin +358 405 088 956)

Finland House, Ul. Bolshaya Konyushennaya

4–6–8, 191186 St. Petersburg

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ

Aleksanterinkatu 4, 00170 Helsinki
puhelin 0295 16001
www.tem.fi

ETELÄ-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki
Vaasan toimipaikka
Wolffintie 35, 6. krs, 65100 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 027 500
ely-keskus.fi/etela-pohjanmaa

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUS

Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
puhelin 0295 024 000
ely-keskus.fi/etela-savo

HÄMEEN ELY-KESKUS

Kirkkokatu 12, 15140 Lahti
Hämeenlinnan toimipaikka
Birger Jaarlin katu 15, 13100 Hämeenlinna
puhelin 0295 025 000
ely-keskus.fi/hame

KAAKKOIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Salpausselänkatu 22, 45100 Kouvola
Lappeenrannan toimipaikka
Villimiehenkatu 2 B, 53100 Lappeenranta
puhelin 0295 029 000
ely-keskus.fi/kaakkois-suomi

KAINUUN ELY-KESKUS

Kalliokatu 4, 87100 Kajaani
puhelin 0295 023 500
ely-keskus.fi/kainuu

KESKI-SUOMEN ELY-KESKUS

Cygnaeuksenkatu 1, 40100 Jyväskylä
puhelin 0295 024 500
ely-keskus.fi/keski-suomi

LAPIN ELY-KESKUS

Hallituskatu 3 B, 96100 Rovaniemi
Kemin toimipaikka
Valtakatu 28, 94100 Kemi
puhelin 0295 037 000
ely-keskus.fi/lappi

POHJANMAAN ELY-KESKUS

Wolffintie 35 B, 5. krs, 65200 Vaasa
Kokkolan toimipaikka
Pitkäsillankatu 15, 67100 Kokkola
puhelin 0295 028 500
ely-keskus.fi/pohjanmaa

POHJOIS-KARJALAN ELY-KESKUS

Kauppakatu 40 B, 3. krs., 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 000
ely-keskus.fi/pohjois-karjala

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUS

Veteraaninkatu 1, 90100 Oulu
puhelin 0295 038 000
ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa

POHJOIS-SAVON ELY-KESKUS

Kallanranta 11, 70100 Kuopio
Joensuun toimipaikka
Kauppakatu 40 B, 80100 Joensuu
puhelin 0295 026 500
Mikkelin toimipaikka
Jääkärintie 14, 50100 Mikkeli
www.ely-keskus.fi/pohjois-savo

SATAKUNNAN ELY-KESKUS

Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 000
ely-keskus.fi/satakunta

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Opastinsilta 12 B, 5. krs, 00520 Helsinki
puhelin 0295 021 000
ely-keskus.fi/uusimaa

VARSINAIS-SUOMEN ELY-KESKUS

Itsenäisyydenaukio 2, 20800 Turku
puhelin 0295 022 500
ely-keskus.fi/varsinais-suomi
Porin toimipiste
Yrjönkatu 20, 28100 Pori
puhelin 0295 022 500

Suomen Yrittäjät
Kyllikinportti 2,
00240 Helsinki
PL 999, 00101 HELSINKI

puhelin 09 229 221

yrittajat.fi

Finnvera Oyj
Porkkalankatu 1,
PL 1010, 00101 Helsinki
Kallanranta 11,
PL 1127, 70111 Kuopio

Valtakunnallinen vaihde:
020 460 11
finnvera.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Aleksanterinkatu 4,
00170 Helsinki

puhelin 010 606 000

tem.fi